

Załącznik 2.

do Wniosku z dnia 6 lutego 2023 r.
o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego
w dziedzinie *nauk społecznych* w dyscyplinie *nauki o zarządzaniu i jakości*

Ewa Jadwiga Lipińska

Autoreferat

Politechnika Rzeszowska im. Ignacego Łukasiewicza,
Wydział Zarządzania,
Katedra Przedsiębiorczości, Zarządzania i Ekoinnowacyjności

Rzeszów, luty 2023

Spis treści

1.	Posiadane dyplomy, stopnie naukowe lub artystyczne – z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania i tytułu rozprawy doktorskiej	3
2.	Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych lub artystycznych	4
3.	Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2021 r., poz. 478 z późn. zm.)	7
3.1.	Tytuł osiągnięcia naukowego – monografii naukowej	7
3.2.	Omówienie osiągnięcia naukowego	7
3.2.1.	Merytoryczne ujęcie przedmiotowego osiągnięcia – cele badań	7
3.2.2.	Precyzyjne określenie indywidualnego wkładu w powstanie osiągnięcia naukowego	10
4.	Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej	22
4.1.	Charakterystyka dorobku przed uzyskaniem stopnia doktora	22
4.2.	Charakterystyka dorobku po uzyskaniu stopnia doktora	23
5.	Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych i popularyzujących naukę	32
6.	Podsumowanie	36

1. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe – z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania i tytułu rozprawy doktorskiej

Ewa Jadwiga Lipińska uzyskała stopień naukowy *doktora nauk technicznych w dyscyplinie inżynieria środowiska*. Stopień naukowy był nadany uchwałą Rady Wydziału Geodezji Górniczej i Inżynierii Środowiska w Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica w Krakowie. Podstawą nadania tego stopnia naukowego była rozprawa doktorska pt. *Gospodarka odpadami w gminie w świetle standardów europejskich*. Obrona tej rozprawy doktorskiej odbyła się 12 października 2006 r.

Wcześniej, w 2000 r., autorka niniejszego autoreferatu uzyskała dyplom w zakresie *Zarządzania i przedsiębiorczości w oświacie*. Był on nadany autorce przez Kolegium Zarządzania Akademii Ekonomicznej im. Karola Adamieckiego w Katowicach, w ramach 3-semesteralnych studiów podyplomowych.

W tym samym (2000) roku autorka uzyskała tytuł *magistra* na Wydziale Wiertnictwa, Nafty i Gazu w Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica w Krakowie. Był to kierunek studiów „Górnictwo i Geologia”, a zakres studiów to *Ochrona środowiska w gospodarce*. Praca magisterska autorki nosiła tytuł *Koncepcja przemysłowego składowania odpadów komunalnych z uwzględnieniem produkcji biogazu w regionie krośnieńskim województwa podkarpackiego*.

Najpierw jednak, w 1998 r., autorka uzyskała tytuł *inżyniera* na Wydziale Wiertnictwa, Nafty i Gazu – Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica w Krakowie – na kierunku górnictwo i geologia. Zakresem studiów było *Gazownictwo ziemne*. Praca inżynierska Ewy Jadwigi Lipińskiej nosiła tytuł *Analiza zmian objętości porowej w podziemnym magazynowaniu gazu na przykładzie PMG*.

2. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych

Intencją Ewy Jadwigi Lipińskiej było przedstawienie w niniejszym autoreferacie pracy zawodowej – uczelnianej i pozauczelnianej – ponieważ jej rezultatem jest monografia pt. *Zarys teorii państwa jako organizacji bezpiecznej ekologicznie w badaniach empirycznych* (po uzyskaniu stopnia doktora w 2006 r.). Monografia ta łączy zainteresowania naukowe autorki z jej doświadczeniem zawodowym. Autorka wykorzystwała bowiem praktycznie w monografii zdobytą wiedzę i doświadczenie. Co więcej, zamiarem autorki było napisanie takiej monografii, która spełniałaby wymogi literatury naukowej, lecz przedstawienie tej monografii językiem zrozumiałym również dla niespecjalistów.

Na tym tle należy rozpatrzeć rolę autorki w nauce:

- 1) w naukach inżyniersko-technicznych w Zakładzie Inżynierii Środowiska Instytutu Politechnicznego Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Stanisława Pigonia w Krośnie (od 2001 r. do 2016 r.), na stanowisku asystenta, wykładowcy, następnie starszego wykładowcy;
- 2) w naukach społecznych (od 2017 r.) w Katedrze Przedsiębiorczości, Zarządzania i Ekoinnowacyjności Wydziału Zarządzania Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza w Rzeszowie – od 2017 r, na stanowisku adiunkta.

Ewa Jadwiga Lipińska prowadziła również zajęcia dydaktyczne (zleczone w różnych okresach) na Wydziale Budownictwa, Inżynierii Środowiska i Architektury Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza w Rzeszowie.

Inną uczelnią, w której autorka prowadziła działalność dydaktyczną, była Wyższa Szkoła Inżyniersko-Ekonomiczna z siedzibą w Rzeszowie. Autorka prowadziła tam zajęcia dydaktyczne na studiach podyplomowych (w roku akademickim 2013/2014). Następną uczelnią była Państwowa Wyższa Szkoła Wschodnioeuropejska w Przemyślu, gdzie autorka prowadziła zajęcia dydaktyczne w Instytucie Nauk Technicznych na kierunku inżynieria środowiska (w roku akademickim 2016/2017).

Pracę zawodową uczelnianą Ewy Jadwigi Lipińskiej (w tym jej doświadczenie zawodowe) ilustruje tablica 1.

Nie można pominąć przeszłości zawodowej autorki od 1982 r. do 2000 r. w sektorze gospodarczym, następnie w administracji rządowej. Ewa Jadwiga Lipińska od 1982 r. do 1990 r. była pracownikiem Zakładów Przetworów Owocowo-Warzywnych w Krośnie na stanowisku najpierw referenta do spraw kard, potem starszego referenta do spraw kadr. Następnie, od 1990 r. do 1998 r. autorka pracowała w Kuratorium Oświaty w Krośnie na stanowisku inspektora, później starszego inspektora. Zmiany administracyjne w 1999 r. spowodowały jej przeniesienie do pracy w Kuratorium Oświaty w Rzeszowie z miejscem pracy w Delegaturze Kuratorium Oświaty w Krośnie, na stanowisku starszego inspektora (gdzie pracowała do 2000 r.).

Po otrzymaniu stopnia doktora nauk technicznych autorka podjęła dodatkowe zatrudnienie w Wojewódzkim Inspektoracie Ochrony Środowiska w Rzeszowie. Najpierw

było to stanowisko zastępcy dyrektora WIOŚ (w okresie 2008/2009), następnie zaś dyrektora WIOŚ (w latach od 2009 r. do 2016 r.).

Tablica 1. Praca zawodowa na uczelni w latach 2001–2023

Lp.	Czas	Wyszczególnienie
1	od 1 X 2017 r.	Politechnika Rzeszowska im. Ignacego Łukasiewicza, al. Powstańców Warszawy 12, 35-959 Rzeszów, stanowisko: adiunkt w grupie pracowników badawczo-dydaktycznych.
2	od 1 X 2016 r. do 2 X 2017 r.	Państwowa Wyższa Szkoła Wschodnioeuropejska, ul. Książąt Lubomirskich 6, 37-700 Przemyśl, stanowisko: wykładowca.
3	od 27 IX 2016 r. do 30 IX 2016 r.	Politechnika Rzeszowska im. Ignacego Łukasiewicza, al. Powstańców Warszawy 12, 35-959 Rzeszów, stanowisko: starszy wykładowca.
4	od 9 XII 2014 r. do 30 IX 2015 r.	Politechnika Rzeszowska im. Ignacego Łukasiewicza, al. Powstańców Warszawy 12, 35-959 Rzeszów, stanowisko: starszy wykładowca.
5	od 2 VII 2014 r. do 30 IX 2014 r.	Politechnika Rzeszowska im. Ignacego Łukasiewicza, al. Powstańców Warszawy 12, 35-959 Rzeszów, stanowisko: starszy wykładowca.
6	od 26 X 2013 r. do 25 II 2014 r.	Wyższa Szkoła Inżynieryjno-Ekonomiczna, ul. Miłocińska 40, 35-232 Rzeszów, stanowisko: wykonawca.
7	od 1 X 2001 r. do 23 II 2016 r.	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, Rynek 1, 38-400 Krosno, Instytut Politechniczny, Zakład Inżynierii Środowiska, ul. Wyspiańskiego 20; stanowisko: asystent, wykładowca, starszy wykładowca.

Źródło: opracowanie własne

Praca Ewy Jadwigi Lipińskiej w Wojewódzkim Inspektoracie Ochrony Środowiska w Rzeszowie ukształtowała w niej nową koncepcję rozwoju naukowego, w kontekście jej badań podjętych w 2007 r. w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. Stanisława Pigonia w Krośnie, na stanowisku kierownika własnego projektu badawczego.

Obowiązki zawodowe autorki w Wojewódzkim Inspektoracie Ochrony Środowiska w Rzeszowie obejmowały, oprócz szczegółowych zadań ustawowych, wskazywanie istotnych obszarów do badań stanu i jakości środowiska, precyzowanie kontroli podmiotów gospodarczych (w kontekście przestrzegania prawa ochrony środowiska) oraz monitoringu środowiska, a również działania związane z administracją rządową i jednostek samorządu terytorialnego. Autorka skupiła się na konceptualizacji problemów badawczych i kontroli oraz na przygotowaniu założeń metodycznych, również na nadzorze merytorycznym nad badaniami, a także na prowadzeniu studiów empirycznych. Dodatkowo autorka zajmowała się pracami rozwojowymi obszarów miejskich i wiejskich w kontekście ocen programów ochrony tych obszarów. W tym kontekście Ewa Jadwiga Lipińska inicjowała spotkania i dyskusje poświęcone zagadnieniom edukacji, promocji regionu, planowania strategicznego rozwoju regionu oraz badania w zakresie wprowadzania najlepszych dostępnych rozwiązań technicznych ochrony środowiska, zdrowia lub życia społeczności lokalnych. Autorka specjalizowała się przy tym w prawie Unii Europejskiej i krajowym w kontekście działalności kontrolnej podmiotów gospodarczych i monitoringowej środowiska przyrodniczego.

Pracę zawodową pozauczelnianą Ewy Jadwigi Lipińskiej ilustruje tablica 2.

Trzeba jednak dodać, że zatrudnienia – pozauczelniane – a szczególnie z nich wynikające wiedza i praktyka, jako istotna podstawa kompetencji i umiejętności Ewy Jadwigi Lipińskiej, są dopełnieniem jej przynależności do nauk o zarządzaniu i jakości (tablica 2).

Pozauczelniane zatrudnienia pozwoliły wypracować Ewie Jadwidze Lipińskiej taką metodę własnych badań i koncepcji wykładów, ćwiczeń i publikacji w czasopismach naukowych, a następnie monografii naukowej, aby były one nie tylko przejrzyste i zrozumiałe, lecz także przydatne praktycznie dla słuchacza i czytelnika, do których są adresowane.

Tablica 2. Inne umowy o pracę w latach 1982–2017

Lp.	Czas	Wyszczególnienie
1	od 2016 r. do 2017 r.	Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, Wybrzeże Słowackiego 12-14, 50-411 Wrocław; stanowisko: ekspert.
2	od 10 VII 2012 r. (nie określono)	Narodowe Centrum Badań i Rozwoju z siedzibą w Warszawie, ul. Nowogrodzka 47a; 00-695 Warszawa; stanowisko: ekspert.
3	od 20 IX 2012 r. do 31 XII 2015 r.	Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości z siedzibą w Warszawie, ul. Pańska 81/83, 00-834 Warszawa; stanowisko: ekspert.
4	od 26 V 2011 r. do 25 V 2013 r.	Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, ul. Wspólna 1/3, 00-529 Warszawa; stanowisko: kierownik projektu badawczego własnego pt. „Ocena wpływu naturalnej migracji przypowierzchniowej substancji węglowodorowych na warunki eksploatacji wód mineralnych w uzdrowiskach na przykładzie Iwonicza-Zdroju”.
5	od 18 X 2007 r. do 17 IV 2010 r.	Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, ul. Wspólna 1/3, 00-529 Warszawa; stanowisko: kierownik projektu badawczego własnego pt. „Ocena wpływu wyrobisk górniczych początków górnictwa naftowego (kopanek) na środowisko”.
6	od 10 IV 2009 r. do 4 IV 2016 r.	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, ul. Langiewicza 26, 35-101 Rzeszów, stanowisko: dyrektor, Podkarpacki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska.
7	od 1 IX 2008 r. do 31 III 2009 r.	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, ul. Langiewicza 26, 35-101 Rzeszów, stanowisko: Zastępca Podkarpackiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska.
8	w 2007 r.	Usługi Geologiczne i Doradztwo Inwestycyjne „Geolin”, ul. Lewakowskiego 9/17, 38-400 Krosno; stanowisko: członkini zespołu współpracującego przy opracowaniu Dokumentacji Geologicznych, Dokumentacji Geologiczno-Inżynierskich, Projektów Prac Geologicznych i Ekspertyz Geotechnicznych.
9	od 1 X 2000 r. do 30 IX 2001 r.	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, Rynek 1, 38-400 Krosno; stanowisko: specjalista ds. kadr.
10	od 1 I 1999 r. do 30 IX 2000 r.	Kuratorium Oświaty, ul. Grunwaldzka 15, 00-950 Rzeszów; stanowisko: starszy inspektor.
11	od 16 VIII 1990 r. do 31 XII 1998 r.	Kuratorium Oświaty, ul. Bieszczadzka 1, 38-400 Krosno; stanowisko: inspektor, a następnie – starszy inspektor.
12	od 3 IX 1982 r. do 15 VIII 1990 r.	Zakłady Przetworów Owocowo-Warzywnych, 38-400 Krosno; stanowisko: referent ds. kadr, a następnie – starszy referent ds. kadr.

Źródło: opracowanie własne

3. Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 478 ze zm.)

3.1. Tytuł osiągnięcia naukowego – monografii naukowej

Osiągnięcie naukowe po otrzymaniu stopnia naukowego doktora – stanowiące znaczny wkład w rozwój dziedziny *nauk społecznych* w dyscyplinie *nauki o zarządzaniu i jakości*, wynikający z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. nr 65, poz. 595 ze zm.), jest monografią opublikowaną pod tytułem *Zarys teorii państwa jako organizacji bezpiecznej ekologicznie w badaniach empirycznych*.

Monografia została wydana przez Oficynę Wydawniczą Politechniki Rzeszowskiej w 2022 r. (527 ss.; ISBN 978-83-7934-598-4).

Recenzentami wydawniczymi monografii byli dr hab. Ewa Malinowska, prof. Uniwersytetu Łódzkiego i prof. dr hab. inż. Andrzej Jasiński, wiceprezes Polskiej Izby Gospodarczej „Ekorozwój” i przewodniczący Rady Naukowo-Programowej PIGE.

3.2. Omówienie celu naukowego

3.2.1. Merytoryczne ujęcie przedmiotowego osiągnięcia – cele badania

Najważniejsze osiągnięcia badań Ewy Jadwigi Lipińskiej, przedstawione w monografii wykazanej jako podstawa postępowania habilitacyjnego, dotyczą sześciu subdyscyplin (zainteresowań naukowych): zarządzania innowacjami, zarządzania publicznego, zarządzania administracyjnego, zarządzania strategicznego, zarządzania operacyjnego i zarządzania jakością. Możliwości łączenia tych sześciu subdyscyplin oznaczają kompleksowe (holistyczne) przedstawienie problematyki zarządzania. Wyodrębniając te subdyscypliny, autorka kierowała się potrzebami życia społecznego i gospodarczego oraz dotychczasowym rozwojem nauk o zarządzaniu, a również ich prawdopodobnym rozwojem w przyszłości. Szczególną uwagę autorka zwróciła na fakt, że w naukach o zarządzaniu nie jest możliwe wyodrębnienie subdyscyplin według jednego kryterium.

W kontekście subdyscyplin (wymienionych wyżej) poszukiwania teoretyczne autorki były porządkowane i ukierunkowywane przez cztery koncepcje: bezpieczeństwa ekologicznego, odpowiedzialności społecznej, zrównoważonego rozwoju i zarządzania środowiskowego. Istotność ta była wykazana przez autorkę w aspekcie państwa jako organizacji. W tym kontekście wyodrębnienie tych czterech koncepcji w dziedzinie *nauk społecznych* w dyscyplinie *nauki o zarządzaniu i jakości* ma cztery korzyści: (1) ukazuje korelacje między tymi koncepcjami, (2) określa wyzwania z nimi związane na najbliższe lata, (3) rozszerza metody badawcze i (4) poprawia użyteczność praktyczną tych koncepcji.

Całościowa koncepcja badawcza pozwoliła zorganizować całość poszukiwań badawczych. Dodatkowo pozwoliła ona ustalić powiązania między częścią teoretyczną a

empiryczną badania, tj. wykazać, jak rezultaty badania teoretycznego będą służyły przygotowaniu i realizacji koncepcji badania empirycznego, mającego ilustrować zidentyfikowane przez autorkę kwestie teoretyczne. Ponadto koncepcja badawcza pozwoliła ustalić, jak rezultaty badania zostaną wykorzystane do opracowania i prezentacji danych empirycznych. W badaniu empirycznym autorka oparła się na 18 strategiach rozwoju miast regionalnych i krajowym „Rejestrze EMAS” (tj. liście organizacji zarejestrowanych w systemie ekozarządzania i audytu) oraz na kwestionariuszu ankiety na temat „modelu zintegrowanego systemu ekozarządzania i audytu miast z celami zrównoważonego rozwoju miast i odpowiedzialności społecznej miast”. Kwestie dotyczące uwarunkowań organizacji, jaką jest państwo bezpieczne ekologicznie, zostały odzwierciedlone w celu naukowym i celu użytecznym badania.

Celem naukowym badania opisanego w monografii pt. *Zarys teorii państwa jako organizacji bezpiecznej ekologicznie w badaniach empirycznych* było wyznaczenie, na przykładzie miast regionalnych Polski, jednolitych ram teoretycznych rozwoju państwa jako organizacji odpowiedzialnej za życie i zdrowie jego mieszkańców oraz ochronę środowiska przyrodniczego.

Celem użytecznym badania opisanego w tej samej monografii było wskazanie nowego podejścia do znaczenia definicji *bezpieczeństwa ekologicznego państwa (na przykładzie miast regionalnych), odpowiedzialności społecznej miasta, zrównoważonego rozwoju miasta i zarządzania środowiskowego miastem*, na podstawie badania empirycznego. Idea nowego podejścia polega na głębszym zrozumieniu sposobu funkcjonowania wewnętrznego organizmu państwa i jego powiązań zewnętrznych oraz na korzystniejszym kierowaniu wzrostem i zmianami z uwzględnieniem wielu czynników (ekologicznych, społecznych, ekonomicznych i przestrzennych). Kontynuacją tego celu było podanie kompleksowej definicji *bezpieczeństwa ekologicznego państwa*, podkreślającej koncepcję rozwoju państwa jako organizacji bezpiecznej ekologicznie. Taki ustandaryzowany, spójny model państwa – jako organizacji bezpiecznej ekologicznie – może być przydatny organom rządowym i jednostkom samorządu terytorialnego do zdefiniowania infrastruktury bezpieczeństwa ekologicznego, odgrywającą podstawową rolę w życiu współczesnych zbiorowości miejskich i wiejskich. Model ten jest pożytecznym punktem wyjścia do wykładu z zarządzania publicznego lub zarządzania w administracji i pokrewnych im przedmiotów, szczególnie w gospodarce odpadami, jak też w realizacji zadań własnych rządu i jednostek samorządu terytorialnego oraz zadań zleconych tym organom.

Oryginalne badania naukowe, które przedstawiają wkład Ewy Jadwigi Lipińskiej do dorobku nauki w dziedzinie *nauk społecznych*, w dyscyplinie *nauki o zarządzaniu i jakości*, zrealizowane i opublikowane we wskazanej wyżej monografii, dotyczą następujących wyników praktycznych:

- 1) inwentaryzacji elementów struktury strategii rozwoju miast regionalnych Polski, ze szczególnym uwzględnieniem aspektów środowiskowych tych miast;
- 2) oceny zagrożeń dla bezpieczeństwa ekologicznego państwa z powodu braku źródeł zrównoważonego rozwoju miast, odpowiedzialności społecznej miast i zarządzania środowiskowego miastami, ze szczególnym uwzględnieniem aspektów środowiskowych miast;

- 3) korekty istniejących baz danych przestrzennych administracji rządowej i samorządowej, instytucji naukowych oraz gospodarczych w kontekście uwzględniania przez te organy aspektów środowiskowych, ponieważ są one strategiczne dla obszarów miejskich i wiejskich, szczególnie w zakresie inwestycyjnego, leczniczego, gospodarczego oraz społecznego wykorzystania posiadanych przez nie wiarygodnych, również rzetelnych danych, a także informacji dotyczących przestrzeni przyrodniczej miast;
- 4) wykazania i uzasadnienia potrzeby wprowadzenia do zadań administracji rządowej i administracji samorządowej działań identyfikujących aspekty środowiskowe miast i ich regionów, a więc państwa w kontekście transgranicznego oddziaływania i współpracy międzynarodowej;
- 5) określenia podstawy naukowej zarządzania miastem w stopniu umożliwiającym zaspokajanie potrzeb bezpieczeństwa ekologicznego obecnych mieszkańców z uwzględnieniem aspiracji przyszłych generacji.

Ewa Jadwiga Lipińska wyróżnia dziewięć rezultatów badania o istotnym wkładzie autorskim, na podstawie wykonanych analiz i ocen empirycznych, uzupełnionych o wyniki badań teoretycznych, na podstawie literatury:

- 1) oznaczenie i zdefiniowanie pojęć *inteligentnego miasta*, *nowego zrównoważonego rozwoju*, *techniki ekologicznej*, *odpowiedzialnego społecznie i zrównoważonego rozwoju miasta*;
- 2) wykazanie wpływu koncepcji *odpowiedzialności społecznej*, *zrównoważonego rozwoju* i *zarządzania środowiskowego* miast i ich regionów na wzrost lub zmniejszenie bezpieczeństwa ekologicznego państwa;
- 3) skonkretyzowanie aspektów środowiskowych miast w kontekście strategii rozwoju miast regionalnych Polski, ponieważ strategie te określają przeszły i obecny stan oraz jakość obszarów miejskich;
- 4) sporządzenie otwartych katalogów aspektów środowiskowych w strukturach strategii rozwoju miast regionalnych Polski;
- 5) ustalenie braków w spełnianiu wymagań zarządzania miastami – obejmującego znaczną część problematyki, teorii i metodologii z urbanistyki i architektury – w kontekście bezpieczeństwa ekologicznego obszarów miejskich, w powiązaniu z określaniem aspektów środowiskowych tych obszarów;
- 6) zaproponowanie zmian w bazach danych przestrzennych administracji rządowej i samorządowej, aby dane te były pełne, wiarygodne i rzetelne w kontekście *polityk rozwoju miast* i *polityk środowiskowych* organizacji funkcjonujących na obszarach miejskich;
- 7) zaproponowanie zmian w *strategiach rozwoju miast*, *ocenach oddziaływania na środowisko strategii rozwoju miast*, *programach ochrony środowiska miast*, *studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miast*, *miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego miast lub ich częściach*;
- 8) zawnioskowanie państwowej inwentaryzacji obszarów miejskich w kontekście ustalenia katalogu aspektów środowiskowych tych obszarów; w Polsce nie ma

wyodrębnionego takiego zadania, natomiast ten obowiązek wynika z konstytucyjności bezpieczeństwa ekologicznego;

- 9) podanie definicji *bezpieczeństwa ekologicznego państwa*, aby nauki o zarządzaniu i jakości, w powiązaniu z urbanistyką i architekturą wykorzystywały tę konstytucyjną ideę w nowoczesnym planowaniu miast i zarządzaniu miastami.

3.2.2. Precyzyjne określenie indywidualnego wkładu w powstanie osiągnięcia naukowego

Istotny wkład autorki przedstawionego osiągnięcia badawczego do nauki dotyczy opisanie i wypełnienia luki w stanie wiedzy o bezpieczeństwie ekologicznym państwa i mechanizmach zmian strukturalnych, własności fizycznych i biologicznych oraz użytkowych miast i ich regionów.

Monografia (pkt 3., ppkt 3.1) pt. *Zarys teorii państwa jako organizacji bezpiecznej ekologicznie w badaniach empirycznych* dotyczy szeroko rozumianej problematyki odpowiedzialności społecznej, zrównoważonego rozwoju i zarządzania środowiskowego – badanej i częściowo stosowanej w Polsce – z punktu widzenia potencjału środowiska naturalnego miast i środowiska społecznego miast.

W monografii wykorzystano wiedzę naukową z bardzo szerokiego zakresu – poczynając od zagadnień prawnych, poprzez tematykę społeczną i gospodarczą, po kwestie miejskie Polski, Europy i świata. Autorka monografii starała się wykazać, jak należy modelować i kształtować środowisko społeczno-ekologiczne miast – w zarządzaniu miastami – aby odpowiedzialny społecznie i zrównoważony rozwój miast uwzględniał wszystkie aspekty środowiskowe tych miast.

Korzystając z takich narzędzi, jak analiza dyskursu naukowego na temat rozwoju państwa, socjologia i antropologia miast oraz z dorobku strategii rozwoju miast regionalnych, a nawet krajowego „Rejestru EMAS”, jak i kwestionariusza ankiety skierowanej do prezydentów miast regionalnych Polski, dokonano przeglądu współczesnego zarządzania rozwojem miast regionalnych w Polsce w kontekście bezpieczeństwa ekologicznego tych miast. Autorka monografii umiejscawia polski dyskurs na temat zarządzania państwem – powiązany w sposób nadrzędny z zarządzaniem miastami (powiązany z gospodarką komunalną, mieszkaniową, nieruchomościami i zagospodarowaniem przestrzennym) – odpowiedzialności społecznej i współodpowiedzialności za konstytucyjnie zrównoważony rozwój miast oraz kultury obywatelskiego ekozarządzania miastami, również złożoności politycznego znaczenia miast i ich regionów na tle przemian zachodzących w Europie i na świecie. Autorka ponadto rozważyła pytanie, czy bezpieczeństwo ekologiczne jest trwałą tendencją i uznanym standardem międzynarodowym odnoszącym się do zarządzania państwem i jego miastami oraz jak zmienia się postrzeganie rozwoju miast na świecie, w Europie i w Polsce. Szukając odpowiedzi na główne pytanie, czy dominująca dotychczas analityczna koncepcja państwa była wystarczająca dla zrozumienia roli bezpieczeństwa ekologicznego we współczesnej organizacji przestrzennej i czy nie należy tej koncepcji rozszerzyć o koncepcję przedmiotową, autorka monografii analizowała strategie rozwoju miast regionalnych Polski, obowiązujące w okresie badawczym od 2019 r. do 2022 r.

Ponieważ strategie rozwoju miast regionalnych były oparte na długoterminowych cyklach rozwojowych tych miast, uznano, że jest w ten sposób zachowana ciągłość (spójność) jeszcze wcześniej przyjętych założeń rozwoju z wprowadzonymi zmianami w rozwoju tych miast. Aktualizacja strategii rozwoju miast odnosiła się do właściwej analizy wniosków, które były wnioskami „pozytywnymi” i „negatywnymi”, gdyż były układem czynników rozwoju miast uzyskanym z wcześniejszych koncepcji rozwojowych miast. Identyfikacja „właściwej” rzeczywistości miast-regionów miała zatem polegać na usunięciu tych negatywnych „zakłóceń”, tj. na ustaleniu i uporządkowaniu podstawowych czynników mających wpływ na proces zarządzania miastami regionalnymi, a następnie ich ograniczeniu, uściśleniu i zweryfikowaniu na przykładach konkretnych katalogów elementów struktury strategii rozwoju miast regionalnych Polski. Wnioski uzyskano zatem w procesach monitorowania wcześniej wdrożonych strategii rozwoju miast regionalnych, tj. uwzględnienia w zaplanowanych do osiągnięcia celach rozwojowych i zadaniach rozwojowych miast regionalnych. Warto przy tym zauważyć, że niezgodność założeń strategii rozwoju miast z rezultatami przestrzennymi na obszarach miejskich może się zwykle odnosić do czterech czynników: politycznego, ekonomicznego, społecznego i ekologicznego. Czynniki te pojawiają się w nowych uwarunkowaniach lokalnych. Co więcej, obserwuje się je w uwarunkowaniach regionalnych, krajowych, ponadnarodowych, jak też globalnych.

Autorka opracowała i wykorzystała w praktyce badawczej metodę postępowania uwzględniającą aspekty środowiskowe miast – „programowo” pomijane w Polsce – aby odpowiednio projektować i dobierać warunki procesu planowania rozwoju obszarów miejskich oraz monitorować ten rozwój w kontekście bezpieczeństwa ekologicznego. Metoda ta wynika z nowego sposobu podejścia do odpowiedzialności społecznej i równoważenia rozwoju, na których gruncie zakłada się istnienie jedyne właściwego podziału administracyjnego państwa: 1) łączenia odpowiedzialności społecznej i zrównoważonego rozwoju miast z zarządzaniem – dokładniej z planowaniem, organizowaniem, partnerstwem publiczno-prywatnym, obsługą informacyjną i finansowaniem rozwoju ekozarządzania, 2) wielopoziomowym ujmowaniem obszarów miejskich, tj. uwzględniającym ekosystemy miejskie i architektoniczne oraz infrastrukturę techniczną.

Tak sformułowana koncepcja stanowi podstawę rozumienia dostępności obszarów miejskich i prowadzi do idealistycznej interpretacji dostępności. W tym kontekście w tradycyjnym ujęciu obszarów miejskich zasadnicze znaczenie przypisywano rozwojowi gospodarczemu miast. W rzeczywistości natomiast rozwój miast wiązał się zawsze z dostępnością do środowiska przyrodniczego miast. W tym kontekście dostępność środowiskowa miast miała zasadnicze znaczenie we wczesnym planowaniu rozwoju, gdyż na ówczesnym etapie rozwoju społecznego miast zarówno obiekty budowlane i ich instalacje, jak i bariery infrastrukturalne były głównie pochodzenia naturalnego. Współcześnie natomiast głównymi obiektami budowlanymi miast są budynki, budowle lub obiekty małej architektury i ich instalacje zapewniające możliwość użytkowania tych obiektów zgodnie z ich przeznaczeniem; one są więc zasadniczą podstawą rozwoju miast.

Tak sformułowana koncepcja pozwala również uporządkować wiedzę o miastach i harmonizować ich rozwój. Co więcej, pozwala ona także integrować wiedzę pochodzącą z różnych dyscyplin. W rezultacie umożliwia lepsze wyjaśnienie i przewidywanie wyników

(efektów) działalności publicznej i indywidualnej, mających wpływ na bezpieczeństwo ekologiczne miast.

Zarządzanie państwem stało się nowym, złożonym problemem metodologicznym. Podstawą nowego paradygmatu są dwa rodzaje przesłanek: po pierwsze tych, które dotyczą związków zewnętrznych; po drugie tych, które odnoszą się do czynników i relacji wewnętrznych. W nowym ujęciu zarządzanie państwem charakteryzują silne związki zewnętrzne, gdy założy się, że istnieje zrozumiały zakres kompetencji. Jest to działalność zmierzająca do odpowiedzialności społecznej i równoważenia rozwoju, co oznacza, że można wyróżnić inne rodzaje aktywności zmierzających do tych samych celów: po pierwsze politykę rozwoju państwa, która ma szerszy zakres; po drugie planowanie, które charakteryzuje się węższym zakresem. Istotne jest, że ten dyskurs odnosi się również do zarządzania miastem.

Warto zwrócić uwagę na fakt, że zarządzanie miastami słusznie łączy się z polityką rozwoju miast, lecz związki te zwykle nie są prawidłowo przedstawiane. Polityka to system celów, a również środki i procedury do ich osiągnięcia. Środki i procedury to, między innymi, podstawy prawne i planowanie. Jest to działalność nadrzędna w stosunku do zarządzania miastami. Władze miast prowadzą więc bardziej albo mniej precyzyjną politykę rozwoju.

Współczesną dyskusję na temat inteligentnego rozwoju miast, prowadzoną w ramach tradycyjnego ujęcia zarządzania miastami, charakteryzuje brak dyscypliny terminologicznej i pojęciowej. Pojęcie *inteligentnego miasta* nigdy nie zostało zdefiniowane, było ono natomiast niekiedy stosowane zamiennie z – również w gruncie rzeczy niezdefiniowanym – pojęciem *miasta*, przy czym nie podjęto nigdy próby uzasadnienia takiej zamienności. Autorka monografii przyjęła zaproponowaną następującą definicję: *inteligentne miasto stanowi o miejscu bezpiecznym ekologicznie dla życia społecznego i gospodarczego. Jest ono zarządzane środowiskowo. Struktura organizacyjna miasta, czynności planowania przestrzennego miasta, zakres odpowiedzialności społecznej – w kontekście praktyk, procedur, procesów i wszystkich zasobów miasta – służą do rozwijania, wdrażania, osiągania, przeglądu i utrzymania polityki ekologicznej miasta. Jest ona podstawą polityki rozwoju inteligentnego miasta w oparciu o aspekty środowiskowe miasta.*

Ta definicja wydaje się jednoznaczna dla wszystkich obszarów miejskich, gdyż odnosi się do zaspokajania potrzeb mieszkańców i innych interesantów miast również w kontekście przestrzeni miast i dziedzictwa kulturowego miast.

Z punktu widzenia terminu *bezpieczeństwo ekologiczne*, występującego w dokumentach dotyczących polityki ekologicznej państwa – chociaż tych dokumentów nie zalicza się do kategorii aktów prawnych – ustawa zasadnicza Rzeczypospolitej Polskiej jest jedynym polskim aktem prawnym, w którym zawarto to pojęcie. Jednocześnie Konstytucja RP nie zawiera żadnej definicji tego terminu.

Z punktu widzenia konstytucyjnych podstaw ochrony środowiska najpełniejszą definicję *bezpieczeństwa ekologicznego* zaprezentował Ryszard Paczuski (2005). Jego zdaniem, definicja *bezpieczeństwa ekologicznego* oznacza obowiązek podejmowania przez władze publiczne działań mających na celu ochronę obywateli i przyszłych pokoleń przed zagrożeniami wynikającymi z niedostatecznie zharmonizowanego rozwoju gospodarczego i społecznego z wymogami ochrony środowiska.

W tym kontekście Ewa Jadwiga Lipińska w monografii zaproponowała kompleksową definicję odpowiedzialnego społecznie i zrównoważonego rozwoju *miasta*,

ponieważ przedstawia nowe podejście do zagadnień rozwoju uzasadnione wynikiem analizy przykładów zaczerpniętych z najlepszych dokonań, europejskich i światowych. Wiąże się ona z pełnionymi przez miasta funkcjami – naczelnymi organami władzy miasta – i jest następująca: *odpowiedzialny społecznie i zrównoważony rozwój miasta jako organizacji oznacza powszechnie akceptowaną problematykę ekologiczną, tj. w procesie zarządzania miastem, w systemie organizacji zbiorowości miejskiej i w stosunkach gospodarczych z zainteresowanymi stronami. Miasto jako organizacja tworzy spójny system wartości zbiorowości użytkującej przestrzeń przyrodniczo-techniczną miasta. Przestrzeń ta służy do osiągnięcia rzeczywistego bezpieczeństwa ekologicznego miasta. W tym kontekście w sposób ciągły są identyfikowane aspekty środowiskowe miasta w jego sześciu formach przestrzennych, tj. produkcji, konsumpcji, władzy, symboliki, wymiany i zamieszkania.*

Definicja ta jest jednoznaczna dla wszystkich obszarów miejskich, ponieważ odnosi się do potrzeb przestrzeni przyrodniczej – jej harmonijnego rozwoju.

Definicja ta jednocześnie wyklucza odpowiedzialny społecznie i zrównoważony rozwój, gdy polityki środowiskowe miast nie są łączone z usługami technologii informacyjnych i komunikacyjnych w kontekście zmian struktur fizycznych miast.

Ogólnie można więc stwierdzić, że opracowana metoda postępowania w planowaniu rozwoju bezpieczeństwa ekologicznego obszarów miejskich i monitorowaniu tego rozwoju stwarza szansę prawidłowego szacowania stanu oraz jakości miast dla optymalizacji planów i programów ich rozwoju przez obecne i przyszłe uzupełnienie wiedzy na temat aspektów środowiskowych miast.

Dyskredytacja tradycyjnego ujęcia strategii rozwoju miast spowodowała, że dalsza dyskusja na temat państwa jako organizacji bezpiecznej ekologicznie była prowadzona z punktu widzenia miast regionalnych Polski.

Autorka uznała, że obecne dane przestrzenne (tj. położenie, wielkość i związki topologiczne zachodzące między tymi obiektami, zjawiskami lub procesami), które służą do opisu i obliczeń zasobów miast nie są w pełni wiarygodne. Są to dane szacunkowe i przybliżone, a niektóre z nich mogą, a nawet powinny, ulec zmianie po rozpoznaniu aspektów środowiskowych miast. Z tego powodu nie są też wiarygodnie określone szacunkowo zasoby środowiska naturalnego miast. Wcześniejsze przedsięwzięcia rozpoznania zasobów naturalnych miast nie dostarczają wystarczających informacji o negatywnych rezultatach środowiskowych zarządzania miastami. W przypadku wielu zasobów środowiska naturalnego miast stopień wiarygodności poszczególnych parametrów urbanistycznych i map sozologicznych, w kontekście kształtu i struktury tych zasobów – w celu tworzenia ich modelu cyfrowego i symulacji eksploatacji tych samych zasobów – zależy od stopnia ich rzeczywistego oszacowania, a istnieje kilka metod do oszacowania zasobów środowiska naturalnego.

Według autorki, monitorowanie bezpieczeństwa ekologicznego państwa, przez monitorowanie bezpieczeństwa ekologicznego miast regionalnych, pozwoli ujawnić negatywne rezultaty zarządzania obszarami miejskimi i zainspirować przedstawicieli różnych dyscyplin do dalszych prac badawczych nad pozytywnymi rezultatami tego zarządzania.

Na podstawie przedstawionej analizy autorka wyróżnia trzy główne (pozytywne) rezultaty zarządzania miastami w kontekście bezpieczeństwa ekologicznego państwa:

- 1) poprawienie i wiarygodność oszacowania badania modeli strategii odpowiedzialnego społecznie i zrównoważonego rozwoju miast;
- 2) aktualizacja oceny kapitału naturalnego, społecznego i ludzkiego miast oraz sposobów ich wykorzystania;
- 3) przekonstruowanie podejmowanych działań rozwojowych – w tym naprawczych, ograniczających lub tymczasowych – aby w odpowiedzialny i równoważny sposób prowadzić do wzrostu znaczenia funkcji miast oraz tych elementów środowiska przyrodniczego miast, które uległy lub mogą ulec szkodzie, w rezultacie wpływu działań rozwojowych miast na środowisko, ponieważ miasta, nie będąc oceniane w kontekście bezpieczeństwa ekologicznego, są zagrożone wpływem zmian klimatycznych.

W założeniu autorskim szczególne znaczenie mają badania porównawcze miast polskich, których rozwój odbywa się zgodnie z wymaganiami obowiązującymi w Unii Europejskiej. Ogólne ujęcie problematyki państwa jako organizacji bezpiecznej ekologicznie wynika z nowych narzędzi zarządzania, tj. powstających i doskonalonych na podstawie analizy dynamiki zależności między ekonomią, środowiskiem i polityką rozwoju miast.

Intencją autorki było zaprezentowanie uporządkowanych wątków, które pojawiają się w dyskusji nad koncepcjami rozwoju miast i koordynacją poszukiwań perspektywicznych obszarów miejskich oraz koncepcjami zarządzania ochroną środowiska w Polsce, w tym ochroną zdrowia i życia jej mieszkańców, przez zabezpieczenie lub wykorzystanie miejskich przestrzeni przyrodniczych. Chociaż tytuł monografii może wskazywać na ścisłe, techniczne narzędzia do otrzymania ścisłych wniosków z przyjętych założeń, to monografię Ewy Jadwigi Lipińskiej należy zaliczyć do studiów statystyczno-opisowych. Stosowane w praktyce inżynierskiej modele matematycznego rozwoju miast są głównie fenomenologiczne, a ten fakt nie zapewnia bezpieczeństwa ekologicznego, niepociągającego za sobą znacznych zagrożeń dla środowiska przyrodniczego miast, jak też zdrowia i życia mieszkańców miast – z powodu kapitałochłonnej ich gospodarki.

Autorka swe zainteresowania odnosi do kwestii oceny oddziaływania na środowisko rozwoju miast. Studia statystyczno-opisowe, obok ujęcia statystycznego, obejmują zainteresowania autorki, które są właściwe dla dyscyplin nauk społecznych, inżynieryjno-technicznych, medycznych i nauk o zdrowiu, nauk rolniczych, ścisłych oraz przyrodniczych.

Monografia stanowi podsumowanie przemyśleń autorki, jej badań własnych w terenie i studiów nad literaturą dotyczącą obszarów o podwójnej funkcji: gospodarczej i bytowej mieszkańców miast. W założeniu autorskim praca ta przedstawia koncepcję bezpieczeństwa ekologicznego państwa jako nowe podejście do zagadnień rozwoju według nowych narzędzi zarządzania, również zwanych funkcjami lub technologią zarządzania. Autorka ma nadzieję, że zainspiruje ona przedstawicieli różnych specjalności do dalszych prac badawczych pozostałych miast w Polsce (lub na świecie) w kontekście funkcji bezpieczeństwa ekologicznego.

Badania autorki wniosły istotny wkład do lepszego poznania i scharakteryzowania obecnego stanu i perspektyw rozwoju państwa, które może, a nawet powinno, mieć status bezpiecznego ekologicznie, istotny we wrażliwych środowiskowo sytuacjach, jakimi są oddziaływanie zmian klimatycznych lub zagrożenia wojną biologiczną, chemiczną lub jądrową.

Badania autorki sugerują przyszłą metodykę przygotowywania raportów o stanie posiadania jednostek samorządu terytorialnego różnych szczebli i wielkości, nie tylko w odniesieniu do miast regionalnych Polski, ponieważ największe na świecie są megamiasta. Obecny stan informacji o zagospodarowaniu przestrzennym krajów jest wysoce niezadowolający i każde dzieło poprawienia tego stanu powinno być postrzegane jako potrzebna dyskusja nad optymalnym ujęciem planowania przestrzennego bezpieczeństwa ekologicznego miast. Monografia proponuje konstruktywne rozwiązanie i powinna być traktowana jako naukowy dyskurs na temat bezpieczeństwa ekologicznego Polski.

Autorka opracowała i opublikowała w monografii katalogi elementów struktury strategii rozwoju miast regionalnych Polski. Są to: katalog wyzwań rozwojowych miast, katalogi pozytywnych i negatywnych czynników rozwoju miast, katalog kierunków rozwoju, katalog czynności rozwojowych w miastach, katalogi strategicznych szczegółowych i operacyjnych celów rozwoju miast, katalog zadań strategicznego i szczegółowego rozwoju miast oraz katalog rezultatów działalności rozwojowej miast. Pokazują one inwestycje rozwojowe miast i możliwe rozmieszczenie aspektów środowiskowych tych miast oraz granice wpływu na środowisko rozwoju miast, a również uniwersalizm bezpieczeństwa ekologicznego miast.

Katalogi elementów struktury strategii rozwoju miast regionalnych Polski są istotnymi zbiorami danych o problemach rozwoju tych miast i – obok wizualizacji przestrzennej – dostarczają wielu informacji o usługach świadczonych na rzecz zaspokojenia potrzeb publicznych w zarządzaniu państwem. Usługi te mieszczą w sobie aspekty środowiskowe w sposób nieoczywisty – znaczenie każdego z nich może rosnąć lub maleć – lecz żaden z nich nie może zniknąć. Niezbędne są zatem nowe technologie zarządzania precyzyjniej dostosowane do wyzwań odpowiedzialnego społecznie i zrównoważonego rozwoju, których obecnie nie można przewidzieć. Ujednoczenie i zagregowanie informacji o aspektach środowiskowych miast – generowanej w zróżnicowanych miastach regionalnych jako jednostkach samorządu terytorialnego – następnie zaś udostępnienie oraz wykorzystanie tej informacji (w kontekście europejskiej polityki miejskiej) jest głównym celem ustanowienia uwarunkowań kulturowych zarządzania odpowiedzialnością społeczną i zrównoważonym rozwojem miast. Uwzględnienie wpływu czynników kulturowych na dobór i zastosowanie narzędzi zarządzania rozwojem ma znaczenie przy określaniu potencjalnych możliwości wzrostu kultury przestrzennej, przy uwzględnianiu tożsamości narodowej, regionalnej lub lokalnej w Unii Europejskiej (której działania wpływają na zmiany klimatyczne i ogólne bezpieczeństwo państw Unii).

Swym badaniem autorka udowodniła, że analiza historyczna rozwoju miast może poprawić ogólny stan bezpieczeństwa państwa w kontekście bezpieczeństwa ekologicznego. Polska ma przed sobą nowy etap rozwoju społecznego i gospodarczego, jeśli zapadną odpowiednie decyzje poprzedzone wieloaspektową analizą opłacalności przedsięwzięć rozwojowych miast. Pogłębione rozpoznanie obszarów miejskich o wysokim potencjale naturalnym, społecznym i ludzkim, połączone z nowoczesnymi metodami monitorowania aspektów środowiskowych miast, stwarzają możliwości przedłużenia terminu eksploatacji albo odroczenia tego terminu lub zobowiązania w przestrzeni przyrodniczej, a w rezultacie bardziej ekonomicznego wykorzystania obszarów miejskich. Problematyka ta pośrednio

odnosi się również do funkcjonujących na obszarach miejskich innych organizacji, których polityki rozwoju wpływają na środowisko obecnie i będą wpływać w przyszłości.

Autorka wykazała jednocześnie, że badanie było bardzo uciążliwe, prowadzone w trudnych warunkach epidemicznych, na granicy czułości nowo opracowywanej metody. Dzięki zestawieniu danych historycznych i obecnego stanu sytuacji (jako punktów odniesienia) to badanie jednak pozwoliło na przeprowadzenie analizy trendu zmienności poszczególnych rozważanych struktur strategii rozwoju miast regionalnych i przewidywanie możliwych wyników środowiskowych rozwoju tych miast. Sukces rozwojowy to kwestia szczęścia i uporu, gdy znamienność statystyczna uzyskanych wyników badania była trudna do udowodnienia. Po krótkim czasie powstają oczywiście doskonalsze przyrządy i metody, ale wówczas okazuje się, że wszystko już zostało odkryte na etapie zmagania się z przyrodą, niechętnie odsłaniającą swoje tajemnice.

Kwestie miast i ich regionów należą bez wątpienia do istotnych problemów nauk społeczno-przestrzennych. Środowisko naukowe wykazuje wprawdzie przywiązanie do dwóch wartości: badań i autoteliczności procesu poznawczego. Niecierpliwy dysponent funduszy publicznych był natomiast z reguły bardziej przywiązany do pragmatycznego wiązania „teorii” z „praktyką”, dysponując przy tym dobrze znanymi narzędziami i mechanizmami zachęcającymi do jednych opcji ideologicznych, a zniechęcającymi do innych. Naczelnym zadaniem systemu nauki – każdego systemu – była zatem i jest legitymizacja politycznego *status quo*, a więc również uzasadnienie naukowe, przeobrażeń społeczno-politycznych – wszelkich przeobrażeń. Obejmuje to również opracowywanie planów przestrzennego zagospodarowania kraju, konstruowanie strategii rozwoju regionalnego i lokalnego oraz kreowanie polityki społecznej, w których to przedsięwzięciach odpowiednia – zmieniająca się zgodnie z pojawiającymi się nowymi problemami społecznymi konstrukcja teoretyczno-metodologiczna miasta jest przydatna.

Monografia pt. *Zarys teorii państwa jako organizacji bezpiecznej ekologicznie w badaniach empirycznych* może być bardzo pomocna zarówno przy sporządzaniu analiz naukowych struktur miejskich, jak i na tej podstawie przy opracowaniu naukowych koncepcji planów przestrzennego rozwoju miast, również przy wydawaniu opinii i decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach przedsięwzięć na obszarach miejskich – z uwzględnieniem wiedzy naukowej. W rezultacie zadania urbanistyki mogą, a nawet powinny, objąć wzrost bezpieczeństwa ekologicznego miast, a nie tylko minimalizację konfliktów interesów użytkowników obszarów miejskich i ochronę środowiska przyrodniczego lub kulturowego.

Monografia tego typu może przyczynić się do podniesienia świadomości ekologicznej społeczności lokalnych i ułatwić z nimi dialog w kontekście inwestycji szczególnie ingerujących w środowisko przyrodnicze i społeczne.

Z punktu widzenia bezpieczeństwa państwa monografia jest opracowaniem, które powinno być także sporządzone dla innych miast (nie tylko wojewódzkich lub regionalnych). Aktualizowanie monografii też jest istotne, bo tylko w ten sposób będzie można zauważyć zachodzące zmiany i ich kierunek.

Podjęty wysiłek badawczy powinien być kontynuowany nie tylko po to, aby uzyskać bardziej kompletne dane, zapełnić luki w wiedzy o przedmiocie badania, lecz także po to, aby śledzić postęp na obszarach miejskich, szczególnie najbardziej przekształconych lub

zanieczyszczonych wskutek dawnej (historycznej) działalności rozwojowej polskich miast. Dotychczasowy brak rozpoznania bezpieczeństwa ekologicznego miast spowodował, że aspekty środowiskowe miast są nierozpoznane i nierozpoznawane przez nowych interesantów miast (w tym przez lokalną władzę samorządową).

Autorka zwróciła uwagę na fakt, że w odniesieniu do wartości, jaką polityka rozwoju państwa wnosi do społeczeństwa obywatelskiego, zmiany naturalne i antropogeniczne, jakie zachodzą w środowisku miast są konieczną i wystarczającą podstawą do odpowiedzenia na pytania pomocnicze. Dlaczego istnieją miasta? Czy rozwój miast jako organizacji bezpiecznych ekologicznie rzeczywiście odzwierciedla wartości publiczne i promuje dyskurs publiczny w indywidualnych przypadkach rozwoju miast? Czy inni rozpoznają rolę bezpieczeństwa ekologicznego jako wartość miasta? Czy bezpieczeństwo ekologiczne jest cenione przez innych? Czy państwo może być odpowiedzialne społecznie i zrównoważone w rozwoju, gdy jego miasta nie spełniają warunków zarządzania środowiskowego? Czy wyniki środowiskowe miast poprawiają się w postępującym przekształcaniu stanu zagospodarowania przestrzennego miast? Jak zmieniać relacje władzy i jej stosunek do dystrybucji zasobów środowiska miast – nierównych pod względem rozwoju – z jednoczesnym angażowaniem się w próby promowania wzrostu gospodarczego? Jakie rzeczywiste wyniki środowiskowe daje wdrożenie strategii rozwoju miast? W jakim stopniu można zapewnić dostęp do różnych miejsc na obszarach miejskich, aby interesanci miast mogli zaspokoić potrzeby bez naruszania bezpieczeństwa ekologicznego miast? Jakie rzeczywiste aspekty środowiskowe są ukryte w miastach, a jakie są ujęte w strategiach rozwoju miast?

Wymienione wyżej pytania ułatwiają dobór i lokalizację inwestycji w kontekście bezpieczeństwa ekologicznego państwa. Korzystając ze źródeł informacji, należy pamiętać, że, po pierwsze, strategia rozwoju państwa odnosi się do planów zagospodarowania przestrzennego miast, programów ochrony środowiska miast i polityk środowiskowych innych organizacji funkcjonujących na obszarach miejskich. Po drugie, im bardziej skuteczność rozwoju miast jako organizacji bezpiecznych ekologicznie opiera się na ich aspektach środowiskowych, w tym większym stopniu można założyć rzetelność rozwoju państwa jako organizacji bezpiecznej ekologicznie. Po trzecie, w im większym stopniu aspekty środowiskowe miast są uwzględniane w procesach instytucjonalnych i urbanizacyjnych, tym bardziej są rzetelne strategie rozwoju miast. Po czwarte, istnieje wyraźne zróżnicowanie tradycji dokładności treści przedstawianej w strategiach rozwoju różnych miast, podawanych jako publiczna informacja. Z tego punktu widzenia, najbardziej godne polecenia są oceny oddziaływania strategii rozwoju tych miast na środowisko, programy ochrony środowiska miast, a również studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miast, z których wynika – między innymi – długotrwałe rozdrobnienie aspektów środowiskowych i konieczność rzetelnej ich prezentacji katalogowej.

Ponadto badania autorki mogą być pomocne przy formułowaniu projektów przepisów w obecnie funkcjonujących i przyszłych aktach prawnych, szczególnie w warstwie odnoszącej się do problematyki bezpieczeństwa, między innymi, w ustawie prawo ochrony środowiska, ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, ustawie o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych i ustawie prawo geologiczne i górnicze.

Tytułowy w monografii „zarys teorii” państwa jako organizacji bezpiecznej ekologicznie w badaniach empirycznych – z powodu braku możliwości zbadania wszystkich aspektów rozwoju miast regionalnych Polski i związanych z tym faktem nakładów finansowych na badania oraz analizy dotychczasowego rozwoju tych miast – wykonano według różnych wskaźników, dobranych i opracowanych przez autorkę monografii. Wartości tych wskaźników pozwalają na wnioskowanie i uwiarygodnienie jakości szerszego wycinka rzeczywistości przestrzennej miast regionalnych Polski. Znamienne jest to, że są one narzędziem, który w praktyce pozwala ocenić ogólne tendencje w zakresie odpowiedzialności społecznej, zrównoważonego rozwoju i zarządzania środowiskowego w miastach i ich regionach jako całości. W związku z tym do opracowania monografii autorka wykorzystwała wyniki: prezentacji konferencyjnych, recenzowanych czasopism, monografii i raportów o cechach naukowych, przemysłowych lub organizacyjnych, programów ochrony środowiska miast wojewódzkich Polski.

Autorka uznała, że rozwiązanie osiągnięcia naukowego, jakim jest *zarys teorii państwa jako organizacji bezpiecznej ekologicznie w badaniach empirycznych*, również odpowiada definicji *inżynierii środowiska*.

Pierwsza definicja *inżynierii środowiska* odnosi się do faktu, że inżynieria środowiska jest nauką o metodach i technicznych środkach ochrony oraz zapewnieniu optymalizacji warunków socjalno-bytowych, również dobrego samopoczucia człowieka, a także stymulacji racjonalnego wykorzystania zasobów przyrody.

Kategorie, pojęcia, teorie naukowe i metodologie są w sposób oczywisty uwikłane ideologicznie. Często prowadzi to do tworzenia artefaktów, a nawet utopii, znacznie częściej miłych dysponentowi funduszy publicznych, tj. władzy państwowej, niż mu niemiłych. Wynika to z podwójnej roli nauki: źródła wiedzy i źródła ideologii.

Z punktu widzenia dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości, jej obecny stan oraz przyszły rozwój uzasadniają ustanowienie w jej ramach subdyscyplin. Wyłanianie się subdyscyplin jest współcześnie cechą charakterystyczną rozwijających się wielu nauk.

W wielu krajach przyjęto następujące subdyscypliny: zarządzanie w jednostkach gospodarczych, określane często jako zarządzanie biznesowe i zarządzanie w jednostkach publicznych – pozabiznesowych. Jako jednostki publiczne trzeba widzieć organy administracji publicznej (rządowej i samorządowej) oraz organizacje użyteczności publicznej. Rozróżnianie w zarządzaniu organizacji biznesowych i pozabiznesowych jest zasadne. Te dwie grupy organizacji mają odmienne cele i zadania, działają w innych warunkach oraz mają odmienny zakres samodzielności decyzyjnej. Inne też mają źródła dochodów, a także inne są podstawy oceny efektywności ich działalności.

W tym kontekście autorka przyjęła, że prowadzenie właściwej polityki w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauk o zarządzaniu i jakości wymaga dostarczenia maksymalnie kompletnej, aktualnej i wiarygodnej informacji z dziedziny nauk inżynieryjno-technicznych, dotyczących bezpieczeństwa ekologicznego na rozwijających się obszarach miejskich. Znamienne jest to, że w rodzimej literaturze brak jest pogłębionego studium teoretycznego, które prezentowałyby obecne w nauce światowej, od co najmniej 50 lat, ujęcie kwestii teoretycznej i praktycznej wykorzystania koncepcji odpowiedzialności społecznej, zrównoważonego rozwoju i zarządzania środowiskowego w kontekście bezpieczeństwa ekologicznego państwa. Kolejnym ważnym tematem jest niedostateczna

dokładność obrazu tych czterech koncepcji, która jest wynikiem braku danych o aspektach środowiskowych miast (polskich), które nadają charakter rzetelności i wiarygodności rozwojowi miast.

Akceptując generalnie związek dziedziny nauk społecznych (dyscyplina nauki o zarządzaniu i jakości) z dziedziną nauk inżynieryjno-technicznych (dyscyplina inżynierii środowiska), autorka monografii podała następującą definicję bezpieczeństwa ekologicznego państwa: *bezpieczeństwo ekologiczne państwa jest to kompleksowe bezpieczeństwo, tj. ochrona zdrowia i życia osób oraz ochrona środowiska, ochrona dziedzictwa kulturowego i ochrona mienia, czyli rygorystyczny i szeroko zakrojony system ochrony z wyprzedzeniem, który polega na przygotowaniu się i skutecznym reagowaniu na stan nadzwyczajny (np. klęski żywiołowe, cyberataki, pandemie i potencjalne wojny).*

Przyjęta przez autorkę fundamentalna hipoteza przekonuje, że koncepcja państwa jako organizacji bezpiecznej ekologicznie opiera się na koncepcji miasta jako przedmiotu poznania – w przeciwieństwie do miasta jako narzędzia działania. W monografii – jeśli nie zaznaczono inaczej – miasto (i jego region) jest więc zawsze rozumiane jako przedmiot poznania. Przemyślenia odniesiono do hipotezy szczegółowej, że rozwój państwa bezpiecznego ekologicznie opiera się na rozwoju miast bezpiecznych ekologicznie. Jedyną poważną alternatywą bezpieczeństwa ekologicznego państwa jest odpowiedzialność społeczna, zrównoważony rozwój i zarządzanie środowiskowe. Koncepcje te są zachętą dla władz miast do sięgnięcia po aspekty środowiskowe i ich skatalogowanie oraz całościowe respektowanie w inwestycjach rozwojowych. Założeniem jest rozwój państwa jako organizacji bezpiecznej ekologicznie z punktu widzenia czynników rozwoju miast (społecznego i środowiskowego) oraz wpływów na środowisko miast i ich regionów, uchwalonych w strategiach rozwoju miast.

Przyjęte przez autorkę szerokie spektrum działań (polegających na prowadzeniu wywiadów, zbieraniu, gromadzeniu i statystycznym przetwarzaniu danych) utrudniło prowadzenie badania, lecz ułatwiło wnioskowanie na podstawie analiz i ocen zgromadzonego i uporządkowanego materiału badawczego (stanowiącego uzupełnienie systemów geo-informatycznych). W przekonaniu autorki, poziom szczegółowości wyjściowych danych w obecnie obowiązujących dokumentach pozostawia jednak wiele kwestii wymagających uzupełnienia w zakresie infrastrukturalnym, gospodarczym i społecznym miast. W tej perspektywie o sukcesie lub porażce polityki bezpieczeństwa ekologicznego państwa decyduje realizowana przez państwo polityka ekologiczna i polityki ochrony środowiska miast oraz polityki środowiskowe innych organizacji w państwie (funkcjonujących na obszarach miejskich), których różne formy były analizowane w monografii (i innych publikacjach autorki).

Monografia pt. *Zarys teorii państwa jako organizacji bezpiecznej ekologicznie w badaniach empirycznych* ma za zadanie wypełnić lukę w podręcznikowym ujęciu wiedzy o bezpieczeństwie ekologicznym powiązanim z odpowiedzialnością społeczną, równoważeniem rozwoju i zarządzaniem środowiskowym. Zwięzłe i przystępne opisanie tych czterech tematów miało na celu możliwie wszechstronne pokazanie zalet i wad w ich wdrażaniu i funkcjonowaniu w Polsce i na świecie. Z przyjęciem takiej koncepcji wiązała się konieczność zrezygnowania z pogłębionego i odpowiednio obszernego omawiania poszczególnych tematów opisanych w rozdziałach monografii. Autorka uznała, że tematyce

każdego z nich bywają poświęcone odrębne monografie specjalistyczne (ich wybór podano w spisie literatury). Wiele specjalistycznych tematów autorka potraktowała więc ogólnie i sygnalizacyjnie.

Nie można pominąć faktu, że monografia przedstawia, jak państwo jest niezwykle złożonym terytorium, które pełni wielorakie funkcje z punktu widzenia problematyki odpowiedzialnego społecznie i zrównoważonego rozwoju miast regionalnych Polski. Z tego powodu termin *środowisko* również ma wiele znaczeń. Funkcje tych znaczeń są złożone. W zależności od kontekstu używa się więc w nauce terminów *środowisko geograficzne*, *środowisko społeczne* i *środowisko przyrodnicze* – które w monografii zostały fragmentarycznie scharakteryzowane – dla właściwego zrozumienia powiązań istniejących między poszczególnymi częściami składowymi tych trzech środowisk.

Autorka, analizując strategie rozwoju miast regionalnych Polski, uznała, że sprecyzowanie różnic występujących między poszczególnymi koncepcjami odpowiedzialności społecznej, równoważenia rozwoju miast i zarządzania miastami ułatwi w jej pracy badawczej zrozumienie interakcji, jakie zachodzą między tymi trzema koncepcjami w kontekście czwartej koncepcji -- bezpieczeństwa ekologicznego. Pozwoli też wyjaśnić znaczenie wszystkich tych czterech koncepcji dla rozwoju państwa.

Istotność problematyki przedstawionej w monografii wynika wprost, tj. celowo, ze znaczenia konstytucyjności *bezpieczeństwa ekologicznego* i *zrównoważonego rozwoju* w warunkach złożonych obciążeń środowiska przyrodniczego miast. Przebieg procesu celowego ujawniania się w liczbie zidentyfikowanych aspektów środowiskowych miast i ich uwzględnienia w polityce bezpieczeństwa wewnętrznego państwa.

W literaturze są przykłady teorii bezpieczeństwa ekologicznego obywatela, grupy, społeczeństwa, narodu i struktur organizacyjnych państwa. Według współczesnych poglądów na teorię bezpieczeństwa, państwo i jego wewnętrzne organizacje posiadają narzędzia, które wykorzystują w okresie pokoju, sytuacji kryzysowej lub wojny. Sytuacje te powodowały i nadal powodują znaczne straty ekonomiczne i ofiary. Skala tych strat jest wystarczającym powodem do uznania faktu, że problemem bezpieczeństwa ekologicznego państwa (jako organizacji) zajmuje się na świecie wiele ośrodków naukowych.

Zainteresowania autorki były podstawą do przygotowania autorskiego warsztatu badawczego dla badań nad bezpieczeństwem ekologicznym państwa z punktu widzenia jego miastach regionalnych, w tym miastach wojewódzkich. Obecnie dąży się do poszukiwania rozwiązań zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego nie tylko Polski, lecz również Europy i świata. Bezpieczeństwo ekologiczne jest powiązane z zapobieganiem sytuacjom kryzysowym różnego rodzaju i likwidowaniem ich skutków. Dążenia te mają być odpowiedzialne społecznie i zrównoważone ochroną zdrowia i życia człowieka, ochroną środowiska i zachowaniem dziedzictwa kulturowego.

Zdaniem autorki, w omawianym zakresie tworzenie *państwa jako organizacji bezpiecznej ekologicznie*, w dyscyplinie *nauk o zarządzaniu i jakości*, należy do trudnych zadań współczesnego pokolenia. Zadanie to obejmuje swym zakresem nie tylko inżynieryjno-techniczne ujęcie *bezpieczeństwa ekologicznego*, lecz także ma *rekonstruować* obszary miejskie i tak je *kształtować*, aby przywrócić im co najmniej pierwotną, naturalną formę. Istotna jest więc znajomość aspektów środowiskowych miast i aspektów środowiskowych organizacji wpływających na środowisko miast. Zrozumienie metod i sposobów tworzenia

bezpieczeństwa ekologicznego stanowi podstawę do opracowania różnych metod rekultywacji, rekonstrukcji lub renaturyzacji obszarów miejskich, w zależności od ich uwarunkowań. Ta różnorodność i wielość metod oraz sposobów tworzenia bezpieczeństwa ekologicznego wynika z różnorodności cech naturalnych i antropogenicznych *miejsca*. Z tych dwóch powodów *nauki o zarządzaniu i jakości* wykorzystują techniki i technologie inżynierskie do tworzenia bezpieczeństwa ekologicznego, które wiążą ze sobą różne zależności ekologiczne, społeczne i ekonomiczne. Zależności te powodują, że w dyscyplinie *nauk o zarządzaniu i jakości* wymagana jest współpraca nie tylko interdyscyplinarna, lecz transdyscyplinarna wielu dziedzin nauki: badawczej, rozwojowej, technicznej i łącznego wykorzystywania ich najnowszej wiedzy do osiągnięcia celów, jak i rzeczywistych rezultatów ekologicznych.

Dylematami są trzy pytania postawione w monografii przez autorkę w obliczu postępujących procesów globalizacji gospodarki, problemów społecznych i ekonomicznych, oraz ich politycznych skutków przy możliwym prowadzeniu autonomicznej polityki bezpieczeństwa ekologicznego państwa: (1) jak pogodzić zmieniające się oczekiwania społeczne wobec organizacji miast z tradycyjną presją na osiągnięcie zysków przy negatywnym wpływie na środowisko „naturalne”?, (2) jak pogodzić rzeczywiste zachowanie zrównoważonego rozwoju miast z pragmatycznymi względami zarządzania państwem?, (3) czy nie odtwarzać bezpieczeństwa ekologicznego jako konstytucyjnej, nadrzędnej wartości w stosunku do ochrony zdrowia i życia społeczeństwa oraz środowiska „naturalnego”.

4. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej

4.1. Charakterystyka dorobku przed uzyskaniem stopnia doktora

Początek zainteresowań piszącej te słowa problematyką społeczno-ekologiczną i zarządzania sięga dość daleko w przeszłość, po ukończeniu szkoły podstawowej w Nowym Żmigrodzie (1976 r.) autorka rozpoczęła naukę w liceum zawodowym w Zespole Szkół Chemicznych w Jaśle (1980 r.).

Źródła dalszych inspiracji intelektualnych autorki wynikają z profilu szkoły średniej. Środowisko przyrodnicze stanowiło dla autorki przez całe dzieciństwo i wiek młodzieńczy kwintesencję bezpieczeństwa (ekologicznego).

Po ukończeniu szkoły średniej (z wynikiem bardzo dobrym) studiowała w Wyższej Szkole Inżynierskiej w Zielonej Górze (kierunek *inżynieria środowiska*, specjalność *zaopatrzenie w wodę, unieszkodliwianie ścieków i odpadów*) w roku akademickim 1980/1981, następnie przeniosła się na Wydział Budownictwa i Inżynierii Środowiska Politechniki Rzeszowskiej w roku akademickim 1981/1982. Ogłoszenie stanu wojennego w Polsce (13 grudnia 1981 r.) przerwało studia. Autorka rozpoczęła pracę zawodową, najpierw administracyjną, następnie dydaktyczną na wyższej uczelni (w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Krośnie).

Do swoich zainteresowań naukowych Ewa Jadwiga Lipińska powróciła (w pracy administracyjnej) i rozpoczęła niestacjonarne studia inżynierskie w 1993 r. na Wydziale Wiertnictwa Nafty i Gazu Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica w Krakowie (kierunek *górnictwo i geologia*) w zakresie *gazownictwa ziemnego*. Studia ukończyła w 1998 r. z wynikiem bardzo dobrym, broniąc pracę inżynierską pod tytułem *Analiza zmian objętości porowej w podziemnym magazynowaniu gazu na przykładzie PMG*. Następnie rozpoczęła niestacjonarne studia magisterskie w 1998 r. na tym samym wydziale i kierunku w zakresie *ochrony środowiska w gospodarce*. Studia magisterskie ukończyła w 2000 r. z wynikiem bardzo dobrym, broniąc pracę magisterską pt. *Koncepcja przemysłowego składowania odpadów komunalnych z uwzględnieniem produkcji biogazu w regionie krośnieńskim województwa podkarpackiego*.

Autorka odbyła niestacjonarne studia podyplomowe w Akademii Ekonomicznej w Katowicach im. Karola Adameckiego, w Kolegium Zarządzania, w zakresie *Zarządzanie i przedsiębiorczość w oświacie* (od 1999 do 2000 r.).

Podjąwszy pracę dydaktyczną i badawczą w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Krośnie (od 2001 r. do 2016 r.), autorka dorobiła się publikacji stanowiących jej osiągnięcie naukowe – przed uzyskaniem stopnia doktora w 2006 r. – liczących ogółem sześć publikacji naukowych (dwie samodzielne monografie i cztery samodzielne artykuły w czasopiśmie naukowych) oraz cztery „Karty przedmiotu” (trzy samodzielne i jedną we współautorstwie). Nie można pominąć faktu, że w swoim dorobku naukowym autorka ma cztery we współautorstwie niepublikowane opracowania przygotowane dla rozwoju Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Krośnie (w 2004 r.). Są to: jedna dokumentacja

programowa dla kierunku studiów *inżynieria środowiska*, jeden wniosek o przyporządkowanie specjalności kształtowanie środowiska do kierunku *inżynieria środowiska*, jeden wniosek o przyporządkowanie specjalności eksploatacja i konstrukcja maszyn do kierunku *mechanika i budowa maszyn*, a także jeden wniosek o nadanie uprawnień do prowadzenia studiów wyższych na kierunku *inżynieria środowiska* ze specjalnościami *kształtowanie środowiska, urządzenia i instalacje w inżynierii środowiska oraz ochrona i rekonstrukcja obiektów budowlanych*.

We wspomnianym okresie przed uzyskaniem stopnia doktora autorka pogłębiała wiedzę, umiejętności i kompetencje, uczestnicząc w kursach, warsztatach oraz szkoleniach, również zdobywając certyfikaty (tablica 3).

Tablica 3. Kształcenie ustawiczne w latach 1992–2005

Lp.	Rok	Forma edukacji
1	2005	Warsztaty szkoleniowe dla administracji publicznej z zakresu gospodarki odpadami, w tym odpadami niebezpiecznymi, Polskie Zrzeszenie Inżynierów i Techników Sanitarnych Oddział Wielkopolski.
2	2003	Zarządzanie jakością, ochroną środowiska i bhp w perspektywie integracji z Unią Europejską Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, Zakłady Badań i Atestacji „ZETOM” Katowice.
3	2002	Plany Gospodarki odpadami dla samorządów lokalnych. IX Warsztaty Gospodarki Odpadami i Energią Odnawialną. Instytut Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią PAN. Zakład Gospodarki Odpadami Komunalnymi i Energii Odnawialnej. Pracownia Badań Strategicznych. Zakopane-Kalatówki, 26–29 listopada.
4	1995	Systemy obsługi baz danych-dBase cz. I, Ośrodek Szkolenia Informatycznego w Krośnie.
5	1994	Podstawy obsługi środowiska Windows, Ośrodek Szkolenia Informatycznego w Krośnie.
6	1992	Obsługa mikrokomputerów Wojewódzki Ośrodek Metodyczny w Krośnie.
7	1992	Edytory tekstowe i graficzne, Ośrodek Szkolenia Informatycznego w Warszawie, Oddział we Wrocławiu.
8	1992	Zapoznanie z bazami danych, Ośrodek Szkolenia Informatycznego w Warszawie, Oddział we Wrocławiu.

Źródło: opracowanie własne

4.2. Charakterystyka dorobku po uzyskaniu stopnia doktora

W działalności naukowej autorka zwracała szczególną uwagę na rolę interdyscyplinarności prowadzonych badań. W związku z tym starała się brać czynny udział w różnych projektach i nawiązywała współpracę z naukowcami, którzy reprezentowali różne dziedziny wiedzy oraz różne jednostki badawcze.

W kontekście pracy dydaktycznej i pracy naukowej w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Krośnie (od 2001 r. do 2016 r.) oraz pracy administracyjnej w Wojewódzkim Inspektoracie Ochrony Środowiska w Rzeszowie (od 2009 r. do 2016 r.), naukowymi osiągnięciami Ewy Jadwigi Lipińskiej są dwa własne projekty badawcze, których była kierownikiem. Pierwszy projekt miał tytuł *Ocena wpływu wyrobisk górniczych początków górnictwa naftowego (kopanek) na środowisko* (i był zrealizowany w latach 2009–2011). Drugi projekt miał tytuł *Ocena wpływu naturalnej migracji przypowierzchniowej substancji*

węglowodorowych na warunki eksploatacji wód mineralnych w uzdrowiskach na przykładzie Iwonicza-Zdroju (i był zrealizowany w latach 2011–2013).

Te dwa projekty badawcze wniosły znaczny wkład w rozwój dyscypliny naukowej *Inżynieria Środowiska*. Opisano w nich badania prowadzone nad wpływem emisji i migracji substancji węglowodorowych z dawnych wyrobisk górniczych i zidentyfikowanych źródeł węglowodorów na środowisko na obszarach gmin o statucie uzdrowiska. Badaniami była również objęta infrastruktura techniczna gmin o statucie uzdrowiska, która była i nadal jest wykorzystywana jako pozostałość po górnictwie i przemyśle naftowym w południowo-wschodniej Polsce na obszarach gmin objętych ochroną uzdrowiskową. W tym kontekście dokonano inwentaryzacji miejscowości, w których występowały naturalne emisje substancji węglowodorowych w województwach podkarpackim i małopolskim.

Warto jednak zwrócić uwagę, że omawiane zjawisko dotyczyło także obszarów położonych na południowo-zachodnim obszarze Ukrainy. W tym kontekście przyjęta metodyka badań mogła być więc zastosowana w każdym innym miejscu. Podstawą badań naukowych była też analiza historyczna (środowiskowa, społeczna i gospodarcza), inwentaryzacja miejsc przemysłowych i badania laboratoryjne, jak i ocena badań.

Obydwa projekty pokazały skalę zjawiska wpływu na środowisko działalności gospodarczej, uściśliły sposób postępowania przy opracowywaniu baz danych i uzupełniły istniejące bazy danych, aby stały się bardziej wiarygodne i rzetelne. Dodatkowo obydwie projekty udokumentowały brak informacji w bazach danych administracji rządowej i samorządowej w kontekście bezpieczeństwa na badanych obszarach gmin uzdrowiskowych.

Zagadnienie to było istotne w kontekście bezpieczeństwa energetycznego kraju. Ograniczona ilość paliw kopalnych ciekłych i gazowych oraz trudności ich udostępnienia, eksploatacji i wydobycia – na obecnym etapie wiedzy, techniki i technologii górnictwa naftowego – ujawniły wymóg prowadzenia badań również na temat bezpieczeństwa ekologicznego gmin, a także dokumentowania zjawisk zachodzących w środowisku jednostek samorządu terytorialnego.

Dorobek naukowy autorka poszerzyła o własny udział w międzynarodowych wdrożeniowych projektach badawczych, gdy pracowała w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Krośnie i jednocześnie pełniła funkcję najpierw zastępcy, a następnie dyrektora Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska. Po pierwsze, na podstawie decyzji nr 26/2009 Głównego Inspektora Ochrony Środowiska z dnia 12 czerwca 2009 r. autorka została powołana do zespołu ds. realizacji projektu PL0100 „Wzrost efektywności działalności Inspekcji Ochrony Środowiska na podstawie doświadczeń norweskich”, finansowanego ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego (zakończony w roku 2010).

Po drugie, na podstawie decyzji nr 31/2012 Głównego Inspektora Ochrony Środowiska z dnia 9 sierpnia 2012 r. autorka została powołana do zespołu realizującego projekt pod nazwą „Monitoring efektów realizacji Projektu PL0100 »Wzrost efektywności działalności Inspekcji Ochrony Środowiska na podstawie doświadczeń norweskich«”. Projekt był finansowany ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2009–2014. Autorka została powołana do Komitetu Sterującego w celu

wzmocnienia nadzoru nad pracą osób zaangażowanych w prace nad realizacją Projektu (zakończony w roku 2015).

Po trzecie, autorka brała udział w trzech projektach wdrożeniowych realizowanych przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska (w latach 2013–2015). Projekty były powiązane z Mechanizmem Finansowym Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2009–2014 w ramach Programu Operacyjnego PL03 „Wzmocnienie monitoringu środowiska oraz działań kontrolnych”. Były to: (1) projekt pod nazwą „Monitoring efektów realizacji projektu PL0100 »Wzrost efektywności działalności Inspekcji Ochrony Środowiska na podstawie doświadczeń norweskich«”, (2) projekt pod nazwą „Wzmocnienie systemu oceny jakości powietrza w Polsce w oparciu o doświadczenia norweskie”, (3) projekt pod nazwą „Wzmocnienie potencjału technicznego Inspekcji Ochrony Środowiska poprzez zakup urządzeń pomiarowych, wyposażenia laboratoryjnego i narzędzi informatycznych”.

Dodatkowo autorka (jako ekspertka z Polski) brała udział w czterodniowej wizycie studyjnej w Norwegii (Oslo – 2015 r.). Wizyta ta odbyła się w ramach Funduszu Współpracy Dwustronnej dla Programu Operacyjnego PL 03 „Wzmocnienie monitoringu środowiska oraz działań kontrolnych” na temat „Monitoringu zagrożeń związanych z postępowaniem z odpadami medycznymi”.

Po czwarte, autorka brała udział w projekcie Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, Departamentu Służby Cywilnej na temat „Klient w centrum uwagi administracji”. Realizowała drugie zadanie tego projektu – w kontekście optymalizacji wybranych procesów związanych z obsługą klienta (w okresie 2011/2012).

Ogólnie można stwierdzić, że problematyka badawczo-rozwojowa autorki dotyczyła nowych metod kontroli organizacji gospodarczych i monitorowania środowiska, z uwzględnieniem wiedzy naukowej oraz doświadczeń praktycznych krajowych i międzynarodowych.

Za podstawę dalszych rozważań przyjmuje się zestawienie wybranych miejsc aktywności autorki jako ekspertki (recenzentki lub członkini) różnych Komisji, Zespołów i Rad (tablica 4).

Po pierwsze, autorka była członkinią, przedstawicielem administracji rządowej, Podkarpackiego Forum Terytorialnego (PFT) jako platformy umożliwiającej silniejsze zaangażowanie obywateli w formułowanie i wdrażanie polityki rozwoju kraju, również na poziomie regionalnym (w 2013 r.). Zadaniem Forum było między innymi dzielenie się wiedzą, doświadczeniami i informacjami z podmiotami zaangażowanymi w działania na rzecz rozwoju województwa podkarpackiego, organizowanie i inicjowanie debat i dyskusji na temat kierunków i form realizacji rozwoju regionalnego, a także wspieranie Zarządu Województwa w kreowaniu i realizacji polityki rozwoju uwzględniającej kluczowe obszary aktywności regionu. Podkarpackie Forum Terytorialne stanowiło element sieci współpracy tworzonej przez inne fora oraz obserwatoria terytorialne utworzone na poziomie regionów i kraju.

Po drugie, autorka była członkiem komisji egzaminacyjnej do przeprowadzenia egzaminu w sprawie stwierdzenia kwalifikacji w zakresie gospodarowania odpadami w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Podkarpackiego (w 2013 r.).

Po trzecie, uwzględniając potrzebę dostosowania „Strategii rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2007–2020” do nowych uwarunkowań prawnych i programowych w zakresie polityki rozwoju, w tym przede wszystkim polityki regionalnej, autorka była

włączona w trwające wówczas prace nad aktualizacją tej „Strategii” (w 2012 r.). Prace te dotyczyły nowego okresu programowania obejmującego lata 2014–2020 i były prowadzone w podzespole tematycznym do spraw ochrony środowiska w ramach priorytetu tematycznego „Ochrona środowiska i energetyka”.

Tablica 4. Miejsca aktywności naukowej i zawodowej autorki w latach 2009–2016

Lp.	Czas trwania	Miejsce aktywności i stanowisko
1	od 28 XI 2013 r. do 13 XII 2013 r.	Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, al. Łukasza Ciepłińskiego 4, 35-010 Rzeszów; stanowisko: członek Podkarpackiego Forum Terytorialnego.
2	30 VII 2013 r.	Województwo Podkarpackie reprezentowane przez Marszałka Województwa Podkarpackiego i Członka Zarządu Województwa Podkarpackiego, al. Łukasza Ciepłińskiego 4, 35-010 Rzeszów; stanowisko: członek komisji egzaminacyjnej, powołanej do przeprowadzenia egzaminu w sprawie stwierdzenia kwalifikacji w zakresie gospodarowania odpadami.
3	25 VII 2012 r.	Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, al. Łukasza Ciepłińskiego 4, 35-010 Rzeszów; stanowisko: członek zespołu zadaniowego ds. aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego.
4	a) od 25 III 2013 r. b) od 21 XII 2011 r.	Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, al. Łukasza Ciepłińskiego 4, 35-010 Rzeszów; stanowisko: ekspert do oceny wniosków o przyznanie stypendium w ramach projektu pn. „Podkarpacki fundusz stypendialny dla doktorantów”.
5	od 14 IX 2010 r. do 2015 r.	Regionalna Komisja do spraw Ocen Oddziaływania na Środowisko, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, al. J. Piłsudskiego 38, 35-001 Rzeszów, stanowisko: członek Komisji.
6	od 24 II 2010 r. do 4 IV 2016 r.	Wojewoda Podkarpacki, ul. Grunwaldzka 15, 35-959 Rzeszów; stanowisko: koordynator działalności „Grupy G-5” dla wzmocnienia kontroli transgranicznego przemieszczania odpadów.
7	od 26 VIII 2009 r. do 4 IV 2016 r.	Wojewoda Podkarpacki, ul. Grunwaldzka 15, 35-959 Rzeszów; stanowisko: członek komisji ds. Współpracy Transgranicznej działającej w ramach Polsko-Ukraińskiej Międzyrządowej Rady Koordynacyjnej ds. Współpracy Międzyregionalnej.
8	od 13 VII 2009 r. do 4 IV 2016 r.	Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, Przewodniczący Polsko-Ukraińskiej Komisji do spraw Wód Granicznych (OW), ul. Żelazna 59A, 00-848 Warszawa; stanowisko: kierownik polskiej części Grupy Roboczej ds. Ochrony Wód.
9	od 24 II 2009 r. do 23 II 2010 r.	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, ul. Zygmuntowska 9, 35-101 Rzeszów, stanowisko: członek Rady Nadzorczej.

Źródło: opracowanie własne

Po czwarte, autorka została wpisana na listę ekspertów do oceny merytorycznej wniosków o przyznanie stypendium w ramach projektu pn. „Podkarpacki fundusz stypendialny dla doktorantów”, zatwierdzoną przez Zarząd Województwa Podkarpackiego. Działanie to było realizowane w roku akademickim 2011/2012 i 2012/2013.

Po piątę, autorka była członkiem Regionalnej Komisji do spraw Ocen Oddziaływania na Środowisko w Rzeszowie (od 2010 r. do 2014 r.).

Po szóstę, autorka była koordynatorem działalności grupy eksperckiej „G-5” dla wzmocnienia kontroli transgranicznego przemieszczania odpadów (od 2010 r. do 2016 r.). Grupa była powołana przez wojewodę podkarpackiego przy Wojewódzkim Zespole Zarządzania Kryzysowego.

Po siódme, autorka była członkiem komisji ds. Współpracy Transgranicznej działającej w ramach Polsko-Ukraińskiej Międzyrządowej Rady Koordynacyjnej ds. Współpracy Międzyregionalnej przy Wojewodzie Podkarpackim (od 2009 r. do 2014 r.).

Po ósme, autorka była kierownikiem polskiej części Grupy Roboczej ds. Ochrony Wód (od 2009 r. do 2016 r.). Powołanie do tej Grupy otrzymała od Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej za zgodą i w uzgodnieniu z Głównym Inspektorem Ochrony Środowiska.

Po dziewiąte, autorka była członkiem Rady Nadzorczej w Wojewódzkim Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie (w okresie 2009/2010).

Wyjście poza inżynierię środowiska stawia nieuchronnie pytanie o zakres i przedmiot *zarządzania i jakości*, gdy obserwuje się nieuchronny kres *bezpieczeństwa ekologicznego*. W przekonaniu autorki, mniej istotna jest jednak odpowiedź na pytanie, czy *bezpieczeństwo ekologiczne* reprezentuje inżynierię środowiska, czy *nauki o zarządzaniu i jakości*, ważniejsze natomiast jest pytanie, czy rozszerza ono, albo chociaż porządkuje naukową wiedzę.

Rozważania autorki dotyczące *bezpieczeństwa ekologicznego* są wyraźnie związane z zarządzaniem i jakością tego zarządzania oraz nawiązują do zarządzania innowacyjnego i zarządzania strategicznego rozwojem obszarów miejskich (i obszarów wiejskich). Ich podstawę stanowi wykaz opublikowanych osiągnięć naukowych autorki. Obecnie liczy ona 69 publikacji. Są to: cztery monografie naukowe (trzy samodzielne i jedna we współautorstwie), 35 samodzielnych rozdziałów w monografiach naukowych, osiem samodzielnych redakcji naukowych monografii, osiem samodzielnych opublikowanych artykułów w międzynarodowych czasopismach naukowych i 14 samodzielnych opublikowanych artykułów w czasopismach naukowych (w tym 13 samodzielnych i jeden we współautorstwie).

Ogółem autorka brała aktywny udział w 50 konferencjach naukowych, prezentując 48 referatów. W tym było pięć konferencji zagranicznych: dwie we Lwowie (w 2018 r. i 2017 r.), jedna w Mediolanie (w 2015 r.), jedna w Aberdeen (w 2015 r.) i jedna w Drohobyczu (w 2013 r.).

Niektóre rezultaty aktywności naukowej autorki były jeszcze dalej idące. Brała ona udział w sześciu komitetach organizacyjnych i naukowych konferencji krajowych lub międzynarodowych.

Nowe interpretacje istoty i roli zarządzania oraz jego jakości wynikają u autorki również z członkostwa w dwóch krajowych organizacjach naukowych.

Nie można pominąć faktu, że autorka była redaktorem tematycznym w komitecie redakcyjnym czasopisma naukowego „Przestrzeń Społeczna (Social Space)”. Co więcej, była recenzentem w pięciu czasopismach naukowych międzynarodowych.

Różnorodność pełnionych funkcji odnosi się do różnorodności tematów prac dyplomowych, ponieważ autorka była promotorką 54 prac dyplomowych i recenzentką 63 prac dyplomowych (w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. S. Pigonia w Krośnie i w Politechnice Rzeszowskiej im. I. Łukasiewicza w Rzeszowie).

Rezultatem aktywności naukowej autorki było również uczestnictwo w dwóch projektach własnych (wykonanych w zespole) w latach 2009–2013. Autorka uczestniczyła także w programie operacyjnym finansowanym ze środków Mechanizmu Finansowego

Europejskiego Obszaru Gospodarczego (w okresie 2012–2014), w 18 zespołach badawczych, realizujących inne projekty i w trzech zespołach oceniających wnioski o finansowanie badań.

Trzeba przy tym zauważyć, że Ewa Jadwiga Lipińska współpracowała z otoczeniem społecznym i gospodarczym. W tym kontekście ma ona dorobek technologiczny. Są to trzy wdrożone projekty, zrealizowane w zespołach: 2 z Kancelarią Prezesa Rady Ministrów (w latach 2014–2015 r.) i 1 z Głównym Inspektoratem Ochrony Środowiska w Warszawie (w latach 2008–2010).

Z punktu widzenia 11 wykładów zamawianych przez otoczenie społeczno-gospodarcze, Ewa Jadwiga Lipińska opracowała 9 prezentacji (e-learningów). Dodatkowo opracowała 12 kart modułów (11 samodzielnie i 1 we współautorstwie) dla uczelni wyższych, które były miejscem pracy dydaktycznej autorki.

Kwestie bezpieczeństwa ekologicznego miast i ich regionów należały bez wątpienia do istotnych problemów nauk społecznych i inżynierijno-technicznych. W tym kontekście autorka była recenzentką w 5 czasopismach międzynarodowych: w 3 zagranicznych i 2 krajowych.

Zestawienie dorobku naukowego (w latach 2007–2022) przedstawiono w tablicy 5.

Tablica 5. Zestawienie dorobku naukowego w latach 2007–2022

Publikacje naukowe	Autorstwo		Razem
	samodzielne	współautorstwo	
Monografie naukowe	3	1	4
Rozdziały w monografiach naukowych	35	0	35
Artykuły w czasopismach naukowych	21	1	22
Redakcja naukowa monografii	8	0	8
Razem publikacje naukowe	67	2	69
Inne opracowania	Autorstwo		Razem
	samodzielne	współautorstwo	
Własne projekty badawcze	0	2	2
Projekty sektora społeczno-gospodarczego (wdrożeńiowe)	0	3	3
Raporty, opinie	4	1	5
Recenzowane prace naukowe w czasopismach	69	0	69
Promotorstwo i recenzowanie prac dyplomowych	117	0	117
Materiały autorskie przekazane słuchaczom	9	0	9
Karty modułu	11	1	12
Wykłady zamawiane	11	0	11
Razem inne opracowania	221	7	228
Recenzje dla Narodowego Centrum Badań i Rozwoju, Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości oraz Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego	Recenzje były wykonane, lecz warunki umowy zobowiązują autorkę do zachowania poufności w kontekście liczby wykonanych prac		

Źródło: opracowanie własne

Istotny wkład wymienionych osiągnięć naukowych w rozwój dyscypliny *nauki o zarządzaniu i jakości* wynika z szeroko prowadzonych, wieloletnich badań i analiz zarządzania państwem, które były przedstawiane jako propozycja modeli ocen wdrażania nowych rozwiązań inżynierskich mających chronić środowisko naturalne obszarów miejskich i wiejskich. Dobre funkcjonowanie władzy na danym obszarze było odnoszone do odpowiedzialnego umożliwienia mieszkańcom zaspokajania obecnych i przyszłych potrzeb.

Rola wspólnot samorządowych może wówczas opierać się na wykorzystaniu istniejących możliwości i dzięki temu współprzyczynianiu się do realizacji koncepcji zrównoważonego rozwoju. Obszar aktywności władzy lokalnej i poszczególnych członków wspólnoty odbiega może wówczas od tradycyjnego wyobrażenia o bezpieczeństwie, zgodnie z którym główną funkcją władzy jest „rządzenie” lub płytkie pojmowanie świadczenia usług publicznych.

Rezultatem przemyśleń i rozważań własnych autorki był wybór podstaw naukowych zarządzania państwem, i funkcji badanych obiektów, jakimi są:

- 1) zarządzanie bezpieczeństwem ekologicznym (23 publikacje);
- 2) zarządzanie odpowiedzialnością społeczną (14 publikacji);
- 3) zarządzanie zrównoważonym rozwojem (16 publikacji);
- 4) ekozarządzania lub zarządzanie środowiskowe (14 publikacji).

Dotyczyły one:

- 1) rzeczywistego ujęcia rozwoju administracji rządowej, administracji samorządowej, wspólnot samorządowych i organizacji gospodarczych funkcjonujących na obszarach miejskich i wiejskich oraz
- 2) tematyki prac projektowych studentów, które były prowadzone pod kierunkiem autorki w ramach inżynierskich i magisterskich prac dyplomowych.

Pierwszy obszar badawczy – zarządzanie bezpieczeństwem ekologicznym – odnosi się do bezpieczeństwa człowieka zależnego od dominujących stosunków społecznych i obowiązującego systemu prawnego oraz od stopnia gotowości państwa do chronienia interesów obywateli.

Drugi obszar badawczy – zarządzanie odpowiedzialnością społeczną – odnosi się do potrzeby wzrostu zaangażowania państwa w upowszechnianie odpowiedzialności społecznej w symbiotyczne powiązanie środowiska przyrodniczego z kulturowym, aby razem współtworzyły one zrównoważone środowisko obszarów miejskich i wiejskich.

Trzeci obszar badawczy – zarządzanie zrównoważonym rozwojem – odnosi się do podstawowego warunku długoterminowego rozwoju gospodarczego i braku przeszkód teoretycznych dla rozszerzenia tego ujęcia oraz zwiększenia samodzielności ekonomicznej obszarów miejskich i wiejskich.

Czwarty obszar badawczy – ekozarządzania – odnosi się do skrócenia etapów doskonalenia działalności władzy lokalnej w Polsce, w kontekście jej (władzy) zorientowania na wspólnotę, tj. kompleksowe określenie potrzeb społeczności lokalnej i zmierzanie do ich zaspokojenia, stosując rozwiązania mieszane o znaczeniu strategicznym. Poznanie *aspektów regeneracyjnych* odnosi się do procesów samodzielnego odtwarzania się systemów naturalnych środowiska i dalszego jego rozwoju przez długi czas. W systemach społeczno-gospodarczych proces regeneracji wymaga natomiast regularnych inwestycji w kapitał społeczny i intelektualny, nie tylko zaś w przyrodniczy.

Te cztery obszary badań i funkcje badanych obiektów są ze sobą spójne i wzajemnie się przenikają. Z punktu widzenia bieżących wyników badań autorka wykazała w swoich publikacjach, że jej metody dają najlepsze rezultaty w interdyscyplinarnej współpracy naukowej i przy ciągłej edukacji wspólnot samorządowych, podmiotów gospodarczych, administracji rządowej i samorządowej oraz przy ciągłej współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej w kontekście bezpieczeństwa ekologicznego. Prace autorki były ukierunkowane na uzyskanie bazy danych jako rezultatu badań na temat wpływu na

środowisko różnych form podmiotów gospodarczych, szczególnie w procesach gospodarowania odpadami, transportu (w tym towarów niebezpiecznych), eksploatacji instalacji i urzędzeń lub udostępniania informacji (o ochronie środowiska).

Z punktu widzenia terminu *zarządzanie*, autorka odnosi się w swoich pracach – w zależności od miejsca i czasu – do pojęcia *zarządzania państwem* jako konstytucyjnego obowiązku władzy publicznej zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego. W tym kontekście termin *zarządzanie* spełnia trzy warunki: po pierwsze, nie jest związane z działalnością osobniczą, lecz dotyczy działalności zespołowej, tj. działań podejmowanych wspólnie dla realizacji przyjętego celu; po drugie, jest procesem dokonującym się w organizacji (instytucji), niezależnie od jej formy prawnej, wielkości, struktury przestrzennej i rodzaju działalności, która ma spajający ją wspólny cel lub cele oraz potrzebne zasoby materialne i niematerialne; po trzecie zaś, jej organ zarządzający (organ władzy) ma wpływ na funkcjonowanie i rozwój organizacji.

Głównym zainteresowaniem autorki i odniesieniem jej badań w przedstawionych wyżej publikacjach było opracowanie strategii inżynierskiego zarządzania obszarami miejskimi i wiejskimi. Autorka uzasadnia badaniami, że obszary miejskie i wiejskie charakteryzują się wieloletnim zanieczyszczeniem. Uzasadnia również konieczność opracowania strategii monitoringu obszarów miejskich i wiejskich, szczególnie gmin o statucie uzdrowisk, jak i przeprowadzenia prac naprawiających antropogeniczne skutki działalności człowieka. Uzasadnia także potrzebę ciągłej oceny stosowanych technik i technologii, w tym metod i sposobów oraz materiałów, które obecnie będąc doskonałe w przyszłości będą przestarzałe i będą negatywnie oddziaływać na zdrowie i życie człowieka oraz środowisko.

Autorka rozważała postawione przez siebie dwa pytania. Po pierwsze, na ile i w jakim zakresie, w obliczu postępujących procesów globalizacji gospodarki, minimalizacji finansów i zwiększania dostępu do wiedzy oraz świadomości społecznej, a również politycznych konsekwencji, jest możliwe prowadzenie zintegrowanej polityki ochrony środowiska z polityką ochrony zdrowia i życia człowieka, tj. rzeczywistej polityki bezpieczeństwa ekologicznego? Po drugie zaś, w jakim stopniu polityka bezpieczeństwa ekologicznego przejawia silne dążenie do ograniczenia biurokracji, obniżenia kosztów sprawowania władzy i zapewnienia maksymalnej skuteczności działania na rzecz potrzeb modernizacji rozwoju lokalnego?

Te dwie kwestie, według autorki, powinny być rozumiane jako transdyscyplinarna współpraca instytucji naukowych. Autorka wskazywała w swoich publikacjach naukowych, że bezpieczeństwo energetyczne, przyjazny środowisku transport drogowy, kolejowy, lotniczy i wodny, zabezpieczenie zasobów występujących w kraju oraz polityka miejska są współcześnie priorytetami Polski, Europy i świata. Aneksja Krymu przez Rosję w 2014 r., pandemia COVID-19 w latach 2019–2022 i wojna („operacja specjalna”) Rosji względem Ukrainy w 2022 r. były wystarczającym dowodem politycznego nurtu bezpieczeństwa ekologicznego. W tym ujęciu bezpieczeństwo ekologiczne sprowadza się do geostrategii. W tym więc kontekście zasadnicze koncepcje bezpieczeństwa ekologicznego można wiązać ze zmianami względnego znaczenia poszczególnych rodzajów bezpieczeństwa i zarządzania w Polsce, Europie i na świecie.

We wspomnianym okresie, to jest między uzyskaniem stopnia doktora a złożeniem wniosku o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego, autorka nieustannie pogłębiała wiedzę, umiejętności i kompetencje w różnych formach kształcenia ustawicznego, zdobywając certyfikaty (tablica 6.).

Tablica 6. Kształcenie ustawiczne w latach 2008–2022

Lp.	Rok	Forma edukacji
1	2020	Certyfikat Komitetu naukowego wirtualnej internetowej Konferencji Naukowej „Oznakowanie środowiskowe w gospodarce o obiegu zamkniętym” (ECOLABELING 2020). Pełniona funkcja: członek komitetu.
2	2016	Certyfikat ukończenia kursu „Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2014–2020 w zakresie EFRR”, Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego.
3	2016	Certyfikat ukończenia kursu „Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji jeleniogórskiej”, Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego.
4	2016	Certyfikat ukończenia kursu „Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego”, Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego.
5	2013	Certyfikat uczestnictwa w I Ogólnopolskim Kongresie Recyklingu „Nowe prawo o odpadach. Recykling: obowiązek, konieczność czy moda?” Warszawa.
6	2008	Certyfikat uczestnictwa w zespole Ekspertów Zewnętrznych ds. Analiz Delphi Narodowego Programu Foresight Polska 2020.
7	2008	Warsztaty szkoleniowe nt. „Rekultywacja i rewitalizacja terenów zdegradowanych”, Inżynieria Sanitarna i Inżynieryjna Ochrona Środowiska, Polskie Zrzeszenie Inżynierów i Techników Sanitarnych Oddział Wielkopolski.
8	2008	Seminarium bolońskie nt. „Europejski obszar szkolnictwa wyższego a proces reform w polskim szkolnictwie wyższym”, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Tarnowie.

Źródło: opracowanie własne

5. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych i popularyzujących naukę

Niniejszy autoreferat jest odzwierciedleniem zainteresowań Ewy Jadwigi Lipińskiej, jej wiedzy i poglądów, które dojrzewały w niej oraz przyczyniły się do ulepszania ostatecznego kształtu jej podejścia do zagadnień dydaktycznych, organizacyjnych i popularyzujących naukę. Inspiracją do uporządkowania tych zagadnień były prowadzone przez Ewę Jadwigę Lipińską zajęcia dydaktyczne na studiach inżynierskich w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Krośnie, od 2001 r. do 2016 r. Corocznie obciążenia dydaktyczne autorki znacznie przewyższały ustalone w PWSZ w Krośnie pensum 300 godzin w roku na stanowisku starszego wykładowcy (pensum wcześniejsze, na stanowisku wykładowcy wynosiło 330 godzin w roku, na stanowisku asystenta – 460 godzin w roku, które po otworzeniu przewodu doktorskiego zmniejszono do 360 godzin w roku).

W Politechnice Rzeszowskiej ustalone pensum 240 godzin w roku na stanowisku adiunkta w grupie pracowników badawczo-dydaktycznych dało autorce nowy impuls do skryształowania podstaw teoretyczno-metodologicznych bezpieczeństwa ekologicznego przy realizacji zajęć dydaktycznych.

Zamknięcie pewnego okresu pracy naukowej (w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Krośnie po obronie doktoratu w 2006 r.) autorka wykorzystała do redagowania tomów zbiorowych z badań, analiz i ocen stanu i jakości środowiska oraz kontroli w zakresie przestrzegania prawa ochrony środowiska przez organizacje gospodarcze na obszarze województwa podkarpackiego. Była to jej praca na stanowisku zastępcy dyrektora, następnie na stanowisku dyrektora Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Rzeszowie. Rezultatem tej pracy były współautorskie raporty o stanie środowiska województwa podkarpackiego.

Pozostając w powyższych ramach koncepcyjnych swojej pracy, w Wojewódzkim Inspektoracie Ochrony Środowiska w Rzeszowie (w latach 2009–2015), swoje zainteresowania autorka koncentrowała na współdziałaniu i pracy zespołowej. W tym celu nawiązała współpracę i podpisała porozumienia o współpracy dwustronnej z 10 uczelniami wyższymi w kraju i 1 uczelnią w Ukrainie.

Autorka opiniowała plany pracy i programy studiów dla kierunku *ochrona środowiska* (w 2012 r.) i zakładane "efekty" kształcenia na studiach dla kierunku *inżynieria środowiska* (w 2013 r.) w kontekście potrzeb rynku pracy (na pisemną prośbę Politechniki Rzeszowskiej, Wydziału Budownictwa i Inżynierii Środowiska w Rzeszowie).

Autorka brała udział w Radzie Gospodarczej przy Wydziale Budownictwa i Inżynierii Środowiska Politechniki Rzeszowskiej (w 2013 r.), jako platformie dialogu i ułatwienia rozwoju współpracy między Uczelnią i Wydziałem a przedsiębiorstwami, samorządem i organizacjami pozarządowymi regionu, aby zainicjować dobre partnerstwo we wspólnych przedsięwzięciach, które przyniosą obustronne korzyści badawczo-rozwojowe i kształcenia oraz pozyskiwania kadr spośród absolwentów Uczelni.

Brała udział także w pracach zespołu konsultującego programy kształcenia na kierunkach Wydziału Biologiczno-Rolniczym Uniwersytetu Rzeszowskiego (w 2013 r.).

W tym kontekście należy wspomnieć, że praca jako eksperta, a zarazem recenzenta, była ważnym etapem w rozwoju autorki. Po pierwsze, w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Dolnośląskiego autorka była ekspertką w wyborze projektów do dofinansowania w ramach regionalnego programu operacyjnego województwa dolnośląskiego (w latach 2016-2017).

Po drugie, w Narodowym Centrum Badań i Rozwoju w Warszawie autorka była recenzentką wniosków projektów badawczych o dofinansowanie (w latach 2012–2015).

Po trzecie, w Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości w Warszawie (PARP) autorka była recenzentką wniosków projektów badawczych o dofinansowanie (w latach 2012–2015).

Dodatkowo autorka była organizatorką dwóch narad dla Głównego Inspektora Ochrony Środowiska i wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska (jedna narada strefowa o ochronie powietrza w południowo-wschodniej Polsce dla 8 wojewódzkich inspektoratów, druga natomiast narada dotyczyła działalności kontrolnej i monitoringowej wszystkich wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska w Polsce).

Ponadto autorka była organizatorką (przewodniczącą) konferencji naukowych dla administracji rządowej i samorządowej, organów ścigania oraz instytucji naukowych.

Równoległe z prowadzeniem własnych prac badawczych, kierowaniem projektami badawczymi, udziałem w projektach (krajowych i międzynarodowych), rozumianych jako sieci badawcze (opisanych wyżej), braniem czynnego udziału w konferencjach i seminariach oraz publikowaniem wyników swoich osiągnięć naukowych w czasopismach pokonferencyjnych autorka prezentowała w ten sposób rezultaty kolejnych badań i rozważań nad kształtowaniem środowiska przyrodniczego, badań nad kontrolą stanu i jakości tego środowiska oraz wdrażania inżynierskich technik i technologii jego ochrony.

W swojej działalności dydaktycznej autorka wyróżnia trzy zasadnicze zagadnienia dydaktyczne. Wiążą się one z jej pracą dydaktyczną w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Krośnie. Ostatnie, czwarte zagadnienie dydaktyczne, wiąże się z jej pracą naukowo-dydaktyczną w Politechnice Rzeszowskiej.

Pierwsze zagadnienie dydaktyczne obejmowało grupę przedmiotów podstawowych – dla studiów I stopnia kierunku *inżynieria środowiska*; był to przedmiot *ochrona środowiska* (ćwiczenia). Był to również przedmiot *planowanie i zagospodarowanie przestrzenne* (wykłady i projekty) – przedmiot podstawowy dla studiów II stopnia kierunku *inżynieria środowiska* – i przedmiot *termodynamika techniczna* (wykłady, ćwiczenia audytoryjne i ćwiczenia projektowe).

Drugie zagadnienie dydaktyczne było związane z grupą przedmiotów kierunkowych – dla studiów I stopnia kierunku *inżynieria środowiska* – i był to przedmiot *gospodarka odpadami* (ćwiczenia i projekty), przedmiot *monitoring środowiska* (wykłady i projekty) był następnie przedmiotem kierunkowym dla studiów II stopnia kierunku *inżynieria środowiska*. Warto jednak dodać, że to zagadnienie obejmuje również autorskie wykłady specjalizacyjne dla administracji rządowej i samorządowej.

Trzecie zagadnienie dydaktyczne obejmowało cztery najbardziej różnorodne, przedmioty: *rewitalizację terenów przemysłowych* (wykłady i projekty), *geologię inżynierską* (ćwiczenia), *budownictwo* (wykłady i ćwiczenia), *ochronę budowli* (wykłady) i *rysunek techniczny* (ćwiczenia). Do tego zagadnienia dydaktycznego zostało wprowadzone

(od 2014 r.) nauczanie w formie kursów e-studenta (e-learning) z pięciu przedmiotów: *gospodarka odpadami* (projekty, pytania sprawdzające wiedzę, testy i quizy), *rewitalizacja terenów przemysłowych* (wykłady, projekty, pytania sprawdzające wiedzę i quizy), *seminarium dyplomowe* (seminarium, pytania sprawdzające wiedzę), *monitoring środowiska* (wykłady, projekty, pytania sprawdzające wiedzę i quizy) i *termodynamika techniczna*.

Czwarte zagadnienie dydaktyczne autorka określiła w swej pracy naukowo-dydaktycznej od 2017 r., kiedy związała się z Katedrą Przedsiębiorczości, Zarządzania i Ekoinnowacyjności Wydziału Zarządzania Politechniki Rzeszowskiej. Obejmuje ono grupę przedmiotów dla kierunku *logistyka*. Były to: *podstawy gospodarki odpadami*, *gospodarka odpadami*, *gospodarka i środowisko*, *zarządzanie publiczne i ekologia*. Wcześniej była to również opieka nad wykonywaniem prac dyplomowych studentów na Wydziale Budownictwa, Inżynierii Środowiska i Architektury (w 2014/2015 i 2016 r.).

Te potrzeby dydaktyczne uzupełnione zostały o nowe studia przypadków w kontekście zainteresowań naukowych autorki.

Przedstawione wyżej rozważania należy jednak uzupełnić o promotorstwo autorki w trakcie jej pracy dydaktycznej w Politechnice Rzeszowskiej: siedmiu magisterskich prac dyplomowych na Wydziale Budownictwa i Inżynierii Środowiska (tj. 6 prac w 2014 r. i 1 pracy w 2016 r.) i jednej magisterskiej pracy dyplomowej (w 2022 r.) na Wydziale Zarządzania.

Autorka była również recenzentką 13 inżynierskich prac dyplomowych (w 2020 r.)

Wcześniej, w okresie pracy dydaktycznej w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Krośnie, autorka była promotorką około 70 inżynierskich prac dyplomowych i recenzentką około 70 inżynierskich prac dyplomowych w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Krośnie.

Autorka jest członkiem Polskiego Komitetu Geologii Inżynierskiej i Środowiska z siedzibą w Warszawie (od 2008 r.). Była członkinią Stowarzyszenia Naukowego Przestrzeń Społeczna i Środowisko z siedzibą w Rzeszowie, od 2012 r. do 2021 r., najpierw jako przewodnicząca komisji rewizyjnej, następnie jako członkini zarządu – skarbnik.

Autorka starała się zawsze przedstawiać słuchaczom i czytelnikom fakty, których łatwo nie znajdą gdzie indziej. Zdobytą wiedzę i doświadczenie naukowe, w trakcie własnej pracy dydaktycznej i badawczo-rozwojowej, w dziedzinie *nauk społecznych*, w dyscyplinie *nauki o zarządzaniu i jakości* autorka wykorzystywała w przekazywaniu wiedzy naukowej i doświadczeń praktycznych w edukacji – na wykładach zamawianych zarówno przez uczelnie wyższe, jak i administrację rządową, samorządową oraz przedsiębiorców. Szczególne trzy konteksty tej pracy mają pozytywny wpływ na bezpieczeństwo ogólne, co najmniej lokalne, regionu i państwa. Pierwszy to zarządzanie środowiskiem w rozwoju społecznym i gospodarczym. Drugi to inżynierijno-techniczne formy ochrony środowiska, zdrowia i życia człowieka. Trzeci – kształtowanie środowisk społecznego i ekonomicznego, aby przywrócić pierwotne funkcje środowisku przyrodniczemu, w harmonii z rozwojem społecznym i gospodarczym.

Za działalność naukową, uczelnianą i pozauczelnianą, autorka otrzymała nagrody Kuratora Oświaty w Krośnie (w 1995 r. i 1994 r.), medal Stanisława Staszica dla najlepszego absolwenta w roku akademickim 1999/2000 nadany przez Rektora Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica w Krakowie (w 2000 r.), Brązowy Krzyż Zasługi nadany

przez Prezydenta RP (w 2003 r.) na wniosek Rektora Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Krośnie i nagrody Rektora Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Krośnie (w roku 2006, 2005, 2003 i 2002), medal z okazji 20-lecia powołania Państwowej Straży Pożarnej za działalność na rzecz ochrony przeciwpożarowej i Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego, przyznany przez Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej w Warszawie (w 2012 r.), nagrody Rektora Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Krośnie (w roku 2011, 2010, 2008, 2007) i nagrody Wojewody Podkarpackiego w Rzeszowie (w latach 2015, 2014, 2013, 2012, 2011, 2010 i 2009), a również liczne podziękowania od osób reprezentujących różne organizacje.

6. Podsumowanie

Monografia naukowa pt. *Zarys teorii państwa jako organizacji bezpiecznej ekologicznie w badaniach empirycznych* Ewy Jadwigi Lipińskiej jest potwierdzeniem (przez wykonanie badania) znaczenia odpowiedzialności społecznej i zrównoważonego rozwoju dla ekozarządzania miastami. Istotność problemu bezpieczeństwa ekologicznego państwa jest poznawcza i praktyczna oraz uzasadniona, a opisane problemy badawcze są aktualne również co do zakresu, jak i poziomu trudności oraz są osadzone w badaniach prowadzonych obecnie na świecie. Uzyskane rezultaty dla dyscypliny *nauk o zarządzaniu i jakości* autorka uważa za szczególne dla obecnego i przyszłego wykorzystania wszystkich polskich obszarów miejskich.

Istotą badawczo-rozwojowego warsztatu autorki było poznanie nowych koncepcji naukowych zarządzania państwem, przy znajomości innych różnych metod eksperymentalnych i analitycznych. Są to zarówno podstawy teoretyczne i techniki praktyczne. Własne doświadczenia badawcze i praktyczne oraz wskazania ze strony innych konsultantów naukowych wpłynęły na przebieg i rezultaty badania. Autorka starała się osiągnąć wyniki swych badań o bardzo dużej precyzji, tj. wiarygodności i rzetelności.

Autorka swoje zainteresowania odnosi do istotnych czynników kultury przestrzennej, będącej składnikiem kultury narodowej. Są to podstawy polityczne i podstawy prawne planowania rozwoju miast. Są one zróżnicowane w krajach. Od podstaw politycznych zależy praktyczne stosowanie narzędzi ekozarządzania rozwojem miast. Od podstaw prawnych zależy podejście do ekozarządzania na etapie planowania rozwoju miast i oceny rzeczywistego wpływu na środowisko rozwiązań – charakterystycznych ze względu na źródło ich pochodzenia i rozproszenia ich efektów – a więc do trwałości tych samych rozwiązań, to jest sukcesów w osiągnięciu bezpieczeństwa ekologicznego miast oraz jakości tego bezpieczeństwa. Poznanie naukowe procesu bezpieczeństwa ekologicznego na podstawie rozproszonych źródeł, chociaż charakterystycznych dla sektorów polityki gospodarczej badanych obszarów miejskich, zmiennych również w sposób charakterystyczny dla tych obszarów, zależy od stopnia integracji społecznej w przedsięwzięcia rozwojowe.

W opracowaniu syntetyzującym scharakteryzowany zakres badawczy autorki można zauważyć fakt spójności funkcjonalnej administracji rządowej i samorządowej oraz wspólnot samorządowych, która ma wpływ na wybór inżynierijno-technicznych metod identyfikowania aspektów środowiskowych miast i ich regionów.

Warto zauważyć, że dodatkowymi doświadczeniami i osiągnięciami naukowymi autorki, w tym głównymi założeniami ostatnich prac badawczych przez nią podjętych, było określenie istotnych elementów struktury strategii rozwoju miast regionalnych Polski. Powstają one jako rezultat potrzeb i oczekiwań interesantów społecznych i gospodarczych miast, wymagając ciągłej analizy ich wpływu na obszary miejskie oraz monitorowania rzeczywistych rezultatów działalności rozwojowej miast w regionach.

Niezależnie od swoich zainteresowań naukowych w dyscyplinie *nauki o zarządzaniu i jakości* oraz prowadzonej działalności badawczo-rozwojowej autorka stwierdza, że główne problemy społeczno-ekonomiczne państwa należy odnieść do stosowalności czterech koncepcji: bezpieczeństwa ekologicznego, odpowiedzialności społecznej, zrównoważonego rozwoju i zarządzania środowiskowego. Za podstawę tego

stwierdzenia autorka przyjmuje przekonanie o zasadniczej rozbieżności przedmiotowej i metodologicznej między naukami społecznymi a naukami inżynieryjno-technicznymi. Rozbieżność ta znajduje pełne odzwierciedlenie w teorii państwa jako organizacji bezpiecznej ekologicznie. Przegląd opracowań poświęconych bezpieczeństwu ekologicznemu, odpowiedzialności społecznej, zrównoważonemu rozwojowi i zarządzaniu środowiskowemu zapewnił zestawienie i przedstawienie istotnej naukowej wiedzy, lecz nie można jej przenosić w sposób mechaniczny. Przy jej adaptacji należy uwzględnić zgodności rozpatrywanych rozwiązań z uwarunkowaniami kulturowymi państwa i jego miast;

w rzeczywistości jednak dotychczasowy dorobek jest wykorzystywany w stosunkowo niewielkim zakresie, przede wszystkim zaś wybiórczo.

Zbierane, gromadzone i uzupełniane corocznie przez autorkę po uzyskaniu stopnia doktora dane i informacje o czterech koncepcjach, wymienionych wyżej, stały się podstawą powstania licznych publikacji (autorka wymienia je w „Załączniku 3. Wykaz osiągnięć naukowych albo artystycznych, stanowiących znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości”). Mają one cechy jakościowe, a więc są to oceny funkcjonowania obiektów infrastruktury technicznej, obiektów służących ochronie środowiska i wykorzystania zasobów oraz polityk jednostek samorządu terytorialnego. Ocen autorka dokonała na podstawie neutralnych kulturowo kryteriów, odnoszących się do poziomu zaspokajania potrzeb mieszkańców. Należy przy tym uwzględnić obszerną już literaturę, której istotna część została powołana w bibliografii omówionego osiągnięcia naukowego.

Osiągnięcia naukowe autorki pokazują aktualność praktyki badawczej w kontekście zarządzania polityką bezpieczeństwa ekologicznego państwa. Przyjęte przez autorkę założenia badawczo-rozwojowe dążą do spełnienia wymogów Unii Europejskiej, a nawet światowych, które mają na celu rozwój miast i bezpieczeństwo ekologiczne państw – w skali lokalnej, regionalnej i globalnej. Polegają one na założeniu, że warunki życia w polskich miastach są gorsze niż w miastach krajów wysoko rozwiniętych, ale znacząca już samodzielność miast stwarza nowe możliwości ich rozwoju. Działalność naukowa autorki dotyczy również poprawy funkcjonowania systemów baz danych na temat obszarów zurbanizowanych, ponieważ skutkiem działalności środowiskowej organizacji jest suma zamierzonych i niezamierzonych rezultatów działalności rozwojowej w środowisku tych organizacji. Brak jest zdefiniowania i oceny rezultatów działalności rozwojowej miast oraz uwzględniania skutków pośrednich. Tymi badaniami autorka planuje zająć się w przyszłości, ponieważ badania zarządzania bezpieczeństwem ekologicznym państwa wymagają powtarzalności i współpracy.